راهنمای شوراهای فرهنگی و گروههای ارشاد

(۱۳۸۷)

مرکز تحقیقات حج

بسم الله الرحمن الرحیم

راهنمای شوراهای فرهنگی و گروه های ارشاد (۱۳۸۷)

نویسنده:

مرکز تحقیقات حج

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

راهنمای شوراهای فرهنگی و گروههای ارشاد (۱۳۸۷)

مشخصات کتاب

نام کتاب: راهنمای شوراهای فرهنگی و گروههای ارشاد(۱۳۸۷)

نویسنده: مرکز تحقیقات حج

موضوع: مرجع

زبان: فارسی

تعداد جلد: ۱

ناشر: نشر مشعر

مکان چاپ: تهران

ص:۱

دفتر اول

اشاره

ص:۲

ص:۳

ص:۴

ص:۵

ص:۶

پیش در آمد

ص:۷

حج، شکوهمندترین ضیافتی است که همه ساله در عالم برپا می‌شود. زائران بیت الله الحرام میهمانان خدایند که به اشارت الهی از میان هزاران هزار منتظر مشتاق، انتخاب و برای حضور در این ضیافت آسمانی دعوت شده اند. «(۱)» میهمان در هر فرهنگ و تمدّنی، محترم است و بی شک در بارگاه رحمانی، گرامی‌تر و عزیزتر. شاید به همین دلیل خداوند متعال، بهترین بندگان خود را مأمور خدمت و خدمت رسانی به زائران بیت الله الحرام کرده است «(۲)» و اهل‌بیت طبق شواهد مسلّم تاریخی، در این مسیر همواره از دیگران پیشی گرفته‌اند. از همین‌جا می‌توان حدس زد شرف خدمتگزاری در حج، مانند اصل آن، توفیقی بوده و این میزبان است که خادمان و کارگزاران این ضیافت بزرگ را انتخاب و منصوب می‌کند. از این زاویه، کسانی که لباس خدمتگزاری حج را به تن می‌کنند، همزمان به چند افتخار مفتخرند. نخست آن‌که به نشانی دست می‌یابند که پیش‌تر از آنان، خداوند به سینه حضرت ابراهیم‌خلیل الرحمن، اوصیا و اولیای الهی زده است. دوم، توفیق زیارت و میهمانی خدا را می‌یابند (نُورٌ عَلی نُورٍ).

۱- حضرت امیر در خطبه نخست نهج البلاغه به گزینشی بودن زائران بیت الله الحرام اشاره کرده و می فرماید:« واختار من قومه سمّاعاً اجابوا إلیه دعوته ...».

۲- وَ عَهِدْنا إِلی إِبْراهِیمَ وَ إِسْماعِیلَ أَنْ طَهِّرا بَیْتِیَ لِلطَّائِفِینَ وَ الْعاکِفِینَ وَ الرُّکَّعِ السُّجُودِ.

ص: ۸

یکی از ارزشمندترین مصادیق خدمت رسانی، فعالیت‌های فرهنگی و ارشادی در موسم حج است که زمینه تحول و رشد و تولد معنوی دوباره زائران بیت الله الحرام را فراهم می‌سازد. به‌یقین می‌توان گفت، حقیقت همه خدمات و برنامه‌ریزی‌های خرد و کلان، مقدمه چنین رویکرد و تحولی است.

با توجه به آنچه گذشت و با عنایت به لزوم تشریک مساعی روحانیون، مدیران و عوامل و زائران فرهنگی و فرهیخته کاروان‌ها، در فراهم‌آوری زمینه‌های لازم جهت بهره‌وری مطلوب و بهینه زائران از فضای معنوی و عرفانی حج، بعثه مقام معظم رهبری با توجه به نتایج و دستاوردهای بزرگ و مبارکی که در سال‌های پیشین از فعالیت چشمگیر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها به دست آمد، اقدام به راه‌اندازی و تشکیل شوراهای فرهنگی کاروان‌ها نموده و برنامه‌ریزان و سیاستگذاران حج و زیارت را بر آن داشت تا تقویت و توسعه شوراهای فرهنگی را به عنوان یکی از محورهای اصلی فعالیت های فرهنگی موسم حج در دستور کار خود قرار دهند.

بر همین اساس فعالیت‌های شوراهای فرهنگی کاروان ها، همه ساله مورد عنایت ویژه نماینده محترم ولی فقیه و ریاست محترم سازمان حج و زیارت قرار گرفته و جایگاهی ویژه را در منظومه بزرگ فرهنگی حج به خود اختصاص داده است.

دراین راستا و به منظور تقویت، گسترش و توسعه نظام مند شوراهای فرهنگی "دفترشوراهای فرهنگی "با اشراف و هدایت معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری تشکیل و وظیفه آن برنامه‌ریزی، نظارت و ارتباط مستمر با شوراهای فرهنگی در ایران و موسم حج تمتع است.

نوشتار حاضر، دفترچه راهنمای شوراهای فرهنگی کاروان‌ها درحج ۱۳۸۷ می‌باشد. امید است با توجه به انگیزه‌های خالصانه و بی‌شائبه روحانیون، مدیران و سایر کارگزاران متعهد کاروان‌ها، شاهد شکوفایی هر چه بیشتر فعالیت‌های

ص: ۹

فرهنگی و بهره گیری حداکثری از ظرفیت معنوی حج در سال جاری باشیم. شوراهای فرهنگی کاروان‌ها برای طرح هرگونه سؤال و ارائه پیشنهادها و نظریات خود می‌توانند در طول هفته، در ساعات اداری از طریق شماره تلفن‌های با این دفتر ارتباط برقرار نمایند.

ص: ۱۰

شرح وظایف شورای فرهنگی کاروان

در سال‌های اخیر ترکیب سنی و وضعیت تحصیلی زائران بیت الله الحرام کاملًا تغییر یافته و در نتیجه زمینه برای انجام کارهای فرهنگی به‌منظور بهره برداری معنوی هرچه بیشتر از این سفر الهی فراهم تر شده است.

از این رو و بر اساس مصوبه شورای برنامه‌ریزی بعثه مقام معظّم رهبری و تأیید نماینده محترم ولی فقیه، در هر کاروان شورایی مرکب از روحانی، معین، معینه، مدیر، معاون، پزشک و رابط گروه ارشاد تشکیل و نسبت به برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و اجرای مطلوب آن در کاروان بر اساس سیاست‌های مصوّب بعثه مقام معظّم رهبری انجام وظیفه می‌نمایند.

وظایف و مأموریت‌های شورای فرهنگی کاروان

۱- اجرای مطلوب طرح‌ها و برنامه های ابلاغی.

۲- اطلاع رسانی بموقع جلسات و برنامه های فرهنگی به زائران.

۳- بررسی پیشنهادها و انتقادات زائران و رسیدگی به آن‌ها.

۴- شناسایی نیروهای مستعد، جهت همکاری با روحانی، شورای فرهنگی کاروان و بعثه مقام معظم رهبری.

۵- برنامه ریزی جهت تشکیل جلسات ویژه به مناسبت اعیاد، وفیات، بزرگداشت ایام الله و شرکت با شکوه در مراسم و جلسات عمومی بعثه (دعای کمیل، برائت از مشرکان و ...)

۶- شناسایی ظرفیت های جدید فرهنگی- مذهبی؛ و استفاده از آن به منظور غنی‌سازی برنامه‌های فرهنگی موسم و بهره گیری افزون‌تر از فرصت استثنایی موسم حج.

۷- ارزیابی چگونگی حضور و رویکرد زائران کاروان در جلسات، مراسم و برنامه های مختلف حجّ.

ص: ۱۱

۸- شناسایی و معرفی زائران موفق کاروان.

۹- نظارت بر رفتار اجتماعی زائران و ارائه رهنمودها و آموزش‌های لازم به آنان.

۱۰- ساماندهی تبلیغات داخلی کاروان و بررسی محتوایی و نظارت بر انجام آن.

۱۱- کاروان‌هایی که فاقد معین یا معینه می‌باشند، اعضاء شوراها با عضویت زائران فرهنگی کاروان تا سقف ۷ نفر تکمیل می گردد.

۱۲- بررسی آسیب‌ها و نیازهای فرهنگی کاروان و انتقال آن به بعثه مقام معظم رهبری به همراه راه حل‌های مؤثر.

شرح وظایف و اختیارات رئیس شورای فرهنگی

۱- انتخاب اعضای گروه ارشاد کاروان با همکاری مدیر کاروان

۲- اداره جلسات شورای فرهنگی کاروان

۳- تعیین دستور جلسات شورای فرهنگی

۴- نظارت مستمر و اتخاذ تدابیر لازم جهت حسن اجرای مصوبات شورا و مصوبات ابلاغی

۵- ارتباط و هماهنگی مستمر با معاونت آموزش و پژوهش در ایران، مدینه و مکّه.

۶- تأیید و ارسال گزارش‌های عملکرد شورا قبل از موسم، در موسم و پس از آن، همچنین تأیید و ارسال ارزیابی‌های انجام شده.

شرح وظایف و اختیارات دبیر شورای فرهنگی کاروان

۱- معرفی اعضای گروه ارشاد کاروان به معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظّم رهبری (پس از تأیید رییس شورای فرهنگی کاروان)

۲- تدارک مقدمات برگزاری مطلوب و مستمر جلسات شورای فرهنگی پیش از موسم و در موسم.

ص: ۱۲

۳- تهیّه و تنظیم صورتجلسات و مصوبات شورا و ثبت و نگهداری مطلوب آن

۴- پیگیری‌های اجرایی جهت اجرای بموقع و مطلوب مصوبات شورا

۵- تهیّه و تنظیم گزارش عملکرد شورا و ارسال آن به معاونت آموزش و پژوهش، پس از تأیید رییس شورای فرهنگی کاروان.

۶- ارتباط و تعامل مستمر با دفتر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها در ایران و مکّه و مدینه

تذکر: مسئولیت اجرای برنامه‌های فرهنگی کاروان مشترکاً برعهده رئیس و دبیر شورا می‌باشد که از طریق شورا و با تعیین مسئول پیگیری برای هریک از برنامه‌ها انجام می‌شود.

نحوه تشکیل و اداره جلسات شورا

۱- جلسات شورا با اکثریت اعضا رسمیت پیدا می کند.

۲- اداره جلسه به عهده روحانی محترم کاروان است.

۳- مدیر کاروان، دبیری شورا را برعهده خواهد داشت.

۴- تصمیم گیری جلسات و مصوبات آن با اکثریت نسبی رأی حاضرین معتبر است.

۵- جلسات شورا در موسم حج هر هفته یکبار و در ایران، سه بار تشکیل می‌شود.

۶- تصمیم گیری‌ها و مصوبات شورا فقط مربوط به همان کاروان و محل استقرار آنان می‌باشد.

ص: ۱۳

ساختار، تشکیلات و شرح وظایف گروه ارشاد کاروان

شناخت حوزه مسؤولیت و چگونگی انجام وظایف محوله، از شروط اصلی مسؤولیت‌دهی و یامسؤولیت‌پذیری است که اگر با شرایط دیگر پیوند پیدا کند، ضریب موفقیت را دو چندان خواهد کرد.

از این رو وظایف و ساختار و تشکیلات گروه‌های ارشاد کاروان‌های حج جمهوری اسلامی ایران به اطلاع و آگاهی اعضای گروه‌ها می‌رسد. امید است با تکیه بر دریای بیکران عنایات الهی و حسن تدبیر و عمل، زمینه‌های مناسب جهت تحقق حج ابراهیمی فراهم آید ..

پیشینه گروه‌های ارشاد

گروه ارشاد زائران بیت‌الله‌الحرام برای اولین بار پس از پیروزی انقلاب اسلامی با همکاری تعداد محدودی از زائران بیت الله الحرام در بعثه مقام معظم رهبری تشکیل و در مکان‌های خاصی همچون بقیع، به ارشاد و راهنمایی زائران می‌پرداختند.

این شیوه گرچه موفقیت‌هایی را به همراه داشت، لیکن همواره با کاستی‌هایی روبرو بود که موجب شد تا معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری با بهره گیری از نظریات و پیشنهادهای دست‌اندرکاران امرحج، و با بازنگری در تشکیلات و سازماندهی و روش اجرایی آن، گروه‌های ارشاد کاروان‌ها را به شکل کنونی سازماندهی نماید.

ص: ۱۴

ضرورت‌ها و کارکردهای گروه ارشاد

انقلاب و نظام مقدس جمهوری اسلامی، اهداف بزرگی را برای حج و حج گزاران تعیین و تبیین کرده است:

۱- انجام حج صحیح و مقبول توسط حجاج.

۲- ایجاد تحول روحی و اخلاقی در حاجیان.

۳- معرفی مکتب اهل بیت و نظام جمهوری اسلامی ایران به دیگران.

۴- فراهم نمودن زمینه هرچه بیشتر اخوت دینی و وحدت اسلامی.

رسیدن به این اهداف، با توجه به محدودیت امکانات، جز با اتکا به نیروهای مؤمن و عاشق خدمت به اسلام عزیز و نظام جمهوری اسلامی ایران میسّر نخواهد شد.

با توجه به مقدمات پیشین و اهداف فوق، همه ساله از میان زائران هر کاروان عدّه‌ای از خواهران و برادران برای انجام مسؤولیت دینی و شرعی امر به معروف و نهی ازمنکر و ارشاد دیگر زائران، ونیز برنامه‌ریزی‌ها و فعالیت‌های فرهنگی کاروان انتخاب می‌شوند تا ضمن پیشگیری از اموری که در آن محیط به شیعه و تشیع لطمه وارد می‌کند، با برگزاری برنامه‌های مؤثر دینی و فرهنگی، دین خود را به ائمه معصومین ادا نموده، دیگر مسلمانان را به مکتب اهل‌بیت علاقه‌مند و امیدوار سازند.

ص: ۱۵

نحوه و شرایط انتخاب اعضای گروه ارشاد

۱- اعضای گروه ارشاد کاروان‌ها، از میان واجدین شرایط توسط مدیر کاروان معرفی و جهت بررسی و تأیید نهایی به روحانی کاروان پیشنهاد می شود.

۲- تعداد اعضای گروه ارشاد، یک نفر به ازای هر ده زائر است که حداقل از آنان از بانوان زائر می‌باشند.

۳- شرایط لازم برای عضویت در گروه ارشاد بدین شرح است:

۳/ ۱. توان جسمانی.

۳/ ۲. آشنایی نسبی با احکام و معارف اسلامی

۳/ ۳. رعایت شؤون دینی و اسلامی (بویژه حجاب در خانم ها)

۳/ ۴. مقبولیت نسبی در کاروان

۴- اولویت‌های مورد نظر برای انتخاب اعضای گروه ارشاد نیز بدین شرح است:

۴/ ۱. تحصیلات لیسانس به بالا.

۴/ ۲. وابستگی به خانواده شهدا.

۴/ ۳. جانبازی و حضور در جبهه های حق علیه باطل.

۴/ ۴. طلاب و روحانیون حوزه علمیه.

۴/ ۵. آشنایی با یکی از امور هنری (خطاطی، نقاشی، عکاسی و ...)

۵- پس از تأیید اعضای گروه ارشاد توسط روحانی کاروان، اسامی و مشخصات اعضای گروه توسط دبیر شورا

ص: ۱۶

در فرم پیوست مندرج و در تاریخ مقرر به ستاد مرکزی شوراها ارسال می‌شود:

۶- گروه‌های ارشاد، جلسات خود را در ایران و موسم حج، با حضور روحانی و مدیر تشکیل داده و زیر نظر آنان فعالیت می کنند.

۷- تعداد جلسات گروه ارشاد در ایران، حداقل هر ماه یکبار و در موسم حج حداقل ۱ جلسه در هفته می باشد.

۸- اعضای گروه ارشاد، در اولین جلسه، یک نفر را از میان خود به عنوان دبیر گروه و رابط با معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری، انتخاب و به رئیس و دبیر شورای فرهنگی معرفی می کنند.

وظایف و مأموریت های گروه ارشاد

۱. تشریک مساعی و حضور فعال و موثر در اجرا و برگزاری مراسم وفعالیت های فرهنگی کاروان

۲. جمع آوری و بررسی پیشنهادات و انتقادات زائران جهت ارائه به شورای فرهنگی کاروان

۳. تعامل و ارتباط مستمر با معاونت آموزش و پژوهش بعثه، از طریق دبیر و رابط گروه

۴. نظارت بر رفتار اجتماعی زائران و اتخاذ تدابیر مناسب برای ارشاد و راهنمایی آنان در طول سفر.

۵. کمک به افراد نیازمند و ناتوان در انجام مناسک، زیر نظر روحانی کاروان (به ویژه در زمان احرام، میقات‌ها و ایام تشریق).

۶. همکاری با شورای فرهنگی کاروان در اجرای مصوبات

ص: ۱۷

۷. برنامه‌ریزی و اتخاذ تدابیر لازم جهت استمرار تشکیل جلسات کاروان در ایران پس از بازگشت از حج

۸. پیگیری و اجرای امور محوله و ارجاعی از سوی ستاد مرکزی شوراها در بعثه مقام معظم رهبری

وظایف رابط و دبیر گروه ارشاد

۱- تدارک زمینه‌های لازم جهت برگزاری منظم و مطلوب جلسات گروه ارشاد در ایران و موسم حج، زیر نظر روحانی و مدیر کاروان.

۲- ثبت و نگارش صورتجلسات گروه ارشاد

۳- پیگیری و اجرای مصوبات گروه ارشاد با همکاری اعضای گروه و سایر زائران

۴- تهیه و تدوین گزارش عملکرد وفعالیت های گروه ارشاد، جهت ارائه به شورای فرهنگی کاروان

تبصره: گزارش های مهم، لازم است در همان روز به شورای فرهنگی کاروان یا بعثه داده شود.

۵- توزیع، تکمیل و جمع آوری پاسخنامه های مربوط به نظر سنجی از زائران و ارسال آن به واحد مربوطه در بعثه مقام معظم رهبری.

ص: ۱۸

دستور العمل‌های اجرایی

۱- جلسات شورای فرهنگی کاروان لازم است در اسرع وقت تشکیل شود، رئیس (روحانی کاروان) و دبیر شورا (مدیرکاروان) مسئول تشکیل بموقع شورا و انتخاب اعضاء گروه ارشاد می‌باشند.

۲- صورتجلسات شوراهای فرهنگی در ایران در فرم نمونه پیوست تنظیم و پس از امضاء توسط رئیس و دبیر شورا، برای دفتر شوراهای فرهنگی در تهران ارسال می‌گردد. صورتجلسات شورا در موسم نیز در دو مقطع مدینه و مکه در فرم‌های پیوست ثبت و به دفتر شوراها واقع در ساختمان محل استقرار بعثه مقام معظم رهبری تحویل داده شود.

۳- مأموریت‌های اصلی رئیس و دبیر شورای فرهنگی کاروان در این برنامه به‌صورت تقویم زمان‌مند آمده که لازم است دقیقاً به تاریخ‌های تعیین شده توجه شود. شایان ذکر است تأخیر از زمان مقرّر، به عنوان عدم تحقق برنامه، در ارزیابی‌ها مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۴- با توجه به نام گذاری سال جاری از سوی مقام معظم رهبری حضرت آیه الله خامنه‌ای (مدّظله) به سال نوآوری و شکوفایی، به منظور بهره گیری از استعدادها، سلایق و تجارب و ابتکارات فرهنگی کاروان‌ها (اعم از کارگزاران و زائران مبتکر، خوش ذوق و نوآور)، دفتر مرکزی شوراها اقدام به گردآوری طرح‌ها و برنامه‌های ابتکاری نموده تا طی آئینی، برترین آثار رسیده معرفی و انتخاب خواهد شد و از پدید آورندگان تقدیر به عمل خواهد آمد.

ص: ۱۹

دستور العمل‌ها و توصیه‌های لازم

۱- رئیس (روحانی کاروان) و دبیر شورا (مدیر کاروان) مسؤول راه‌اندازی بموقع شورای فرهنگی و گروه ارشاد و اجرای دقیق مصوبات ابلاغی هستند.

تشکیلات، شرح وظایف و حوزه مأموریت‌های شورای فرهنگی و گروه ارشاد و نحوه انتخاب اعضاء جهت اطلاع و آگاهی اعضاء دراین دفترچه آمده که در اختیار آنان قرار گیرد.

۲- رئیس شورا با همکاری دبیر شورا، اعضای شورای فرهنگی وگروه ارشاد را طبق ضوابط مندرج در این دفترچه انتخاب کرده و اسامی و اطلاعات مربوط به آنها را به همراه دو قطعه عکس حداکثر تا تاریخ ۱۵/ ۶/ ۸۷ به دفتر شوراهای فرهنگی واقع در تهران خیابان آزادی، ساختمان حج و زیارت، طبقه ۲، معاونت آموزش و پژوهش ارسال نمایند. در همین زمینه، فرم مشخصات اعضای شورا و گروه ارشاد به همراه این دفترچه ارسال می گردد.

۳- با توجه به نظر نماینده محترم ولی فقیه و نامه رئیس محترم سازمان حج و زیارت، لازم است جلسات شورای فرهنگی کاروان با حضور اعضای شورا در اسرع وقت برگزار شود. شایان ذکر است شورای فرهنگی باید حداقل ۳ جلسه در ایران و هفته‌ای یک جلسه در موسم برگزار نماید.

۴- به ضمیمه این دفترچه، یک نمونه از فرم صورتجلسات ارسال می‌شود. لازم است یکی از اعضای فعال شورای فرهنگی به عنوان منشی جلسات انتخاب شده تا مباحث و مصوبات جلسات را ثبت و پس از تأیید و امضای اعضای جلسه، حفظ و نگهداری نماید.

ص: ۲۰

۵- فرمی ویژه گزارش کار شوراهای فرهنگی و گروه ارشاد تهیه و به ضـمیمه این دفترچه ارائه می‌شود. این فرم نیز می‌بایست توسط منشی جلسات تکمیل شده و به تأیید رئیس و دبیر شورای فرهنگی برسد، سپس در اختیار معاونت آموزش وپژوهش قرار گیرد.

۶- بـا توجه به نام‌گـذاری سـال جاری از سوی مقام معظم رهبری (مـدظله العالی) به سال نو آوری و شـکوفایی به منظور بهره‌گیری ازاسـتعدادها، سـلایق و تجـارب و ابتکـارات فرهنگی عموم کاروان‌ها، فرمی نیز به نوآوری‌ها و ابتکارات فرهنگی کاروان اختصاص یافته که به پیوست ارسال می‌شود.

۷- مقتضـی است دقیقـاً به تاریـخ‌های تعیین شـده برای هر یـک از مأموریت‌هـا توجه شود، زیرا تأخیر در زمان مقرر، به عنوان عـدم تحقق برنامه، در ارزیابی‌ها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

ص: ۲۱

تقویم زمانمند مأموریت‌های رئیس و دبیر شورای فرهنگی کاروان در ایران

۱ تکمیل و ارسال فرم مشخصات اعضای شورای فرهنگی کاروان اطلاعات مربوط به اعضای محترم شورای فرهنگی کاروان اخذ و در فرم ارسالی تکمیل و به همراه ۲ قطعه عکس به دفتر شوراها ارسال شود. دبیر شورا

(مدیر کاروان) ۱۵/ ۶/ ۸۷ فرم تکمیل شده حداکثر تا تاریخ ۱۵/ ۶/ ۸۷ توسط دبیر شورا به دفتر شوراهای فرهنگی ارسال شود

۲ معرفی اعضای گروه ارشاد تعداد اعضای کاروان از بین چهره‌های فرهنگی کاروان طبق شاخص‌های اعلام شده درتشکیلات گروه‌های ارشاد با پیشنهاد مدیر و تایید روحانی کاروان به عنوان اعضای گروه ارشاد انتخاب و به دفتر شوراها معرفی شوند رییس و دبیر شورا ۲۵/ ۶/ ۸۷- برای آگاهی از شرایط عضویت گروه ارشاد به صفحات قبل (آشنایی با گروه ارشاد) مراجعه شود و این شرائط اعضای دقیقاً رعایت شود.

- فرم‌های ارسالی مربوط به اعضای گروه ارشاد به همراه دو قطعه عکس ۳* ۴ تکمیل و حداکثر تا ۲۵/ ۶/ ۸۷ به دفتر شوراهای فرهنگی ارسال شود.

۳ راه اندازی و تشکیل جلسات شورای فرهنگی کاروان و گروه ارشاد پس از انتخاب و معرفی اعضای شورای فرهنگی و گروه ارشاد، باید جلسات آنها طبق شرح وظایف ابلاغی به‌طور مستمر در ایران و عربستان برگزار شود روحانی و مدیر کاروان----------- برای آگاهی از آیین نامه اجرایی شورای فرهنگی وگروه ارشاد، لازم است مدیر کاروان یک نسخه از شرح وظایف شورای فرهنگی و گروه ارشاد را تکثیر و در اختیار آنان قرار دهد.

- صورتجلسات شورا و گروه ارشاد توسط منشی‌های هر یک، ثبت و نگهداری و به دفتر شوراها در معاونت آموزش و پژوهش تحویل شود.

ص: ۲۲

فرم‌های کار

فرم شماره ۱: ویژه مصوبات شورای فرهنگی

فرم شماره ۲: ویژه مصوبات گروه ارشاد

فرم شماره ۳: ویژه گزارش فعالیت‌های شورای فرهنگی

فرم شماره ۴: ویژه گزارش فعالیت‌های گروه ارشاد

فرم شماره ۵: ویژه ابتکارات و نوآوری‌های فرهنگی

فرم شماره ۶: ویژه مشکلات و راهکارها

تذکر لازم: فرم‌ها را برای ثبت گزارش تکثیر و جهت ثبت و نگهداری در اختیار منشی جلسات قرار دهید.

ص: ۲۳

بسمه تعالی

برگه مصوبات شورای فرهنگی کاروان معاونت آموزش و پژوهش

جلسه .... دفتر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها

شماره کاروان: نام شهرستان: تاریخ اعزام: زمان جلسه:

نام روحانی کاروان: نام مدیر کاروان: مکان:

حاضـــــران جلســــه: ....

غایبــــان جلســـــه: ... .

مصوبات جلسه:

....

....

....

....

....

....

محل امضای اعضای شورا:

رئیس شورا دبیر شورا سایر اعضاء:

ص: ۲۴

بسمه تعالی

برگه مصوبات گروه ارشاد کاروان معاونت آموزش و پژوهش

جلسه .... دفتر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها

شماره کاروان: نام شهرستان: تاریخ اعزام: زمان جلسه:

نام روحانی کاروان: نام مدیر کاروان: مکان:

حاضـــــران جلســـــه: ....

غایبـــان جلســـه: ... .

مصوبات جلسه:

....

....

....

....

....

....

محل امضای اعضای گروه ارشاد:

ص: ۲۵

بسمه تعالی

برگه گزارش فعالیت فرهنگی معاونت آموزش و پژوهش

(ویژه شورای فرهنگی) دفتر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها

ردیف عنوان فعالیت و برنامه فرهنگی مخاطبان برنامه (عموم زائران، نخبگان، جوانان، زنان) شرح تفصیلی برنامه زمان و مکان برگزاری

شماره کاروان: نام شهرستان: تاریخ اعزام: مدینه اول: مدینه بعد:

نام روحانی کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

نام مدیر کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

ص: ۲۶

بسمه تعالی

برگه گزارش فعالیت فرهنگی معاونت آموزش و پژوهش

(ویژه گروه ارشاد) دفتر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها

ردیف عنوان فعالیت و برنامه فرهنگی مخاطبان برنامه (عموم زائران، نخبگان، جوانان، زنان) شرح تفصیلی برنامه زمان و مکان برگزاری

شماره کاروان: نام شهرستان: تاریخ اعزام: مدینه اول: مدینه بعد:

نام روحانی کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

نام مدیر کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

ص: ۲۷

بسمه تعالی

برگه گزارش فعالیت فرهنگی معاونت آموزش و پژوهش

(ویژه ابتکارات و نوآوری) دفتر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها

ردیف عنوان فعالیت و برنامه فرهنگی مخاطبان برنامه (عموم زائران، نخبگان، جوانان، زنان) شرح تفصیلی برنامه زمان و مکان برگزاری

شماره کاروان: نام شهرستان: تاریخ اعزام: مدینه اول: مدینه بعد:

نام روحانی کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

نام مدیر کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

ص: ۲۸

بسمه تعالی

برگه گزارش فعالیت فرهنگی معاونت آموزش و پژوهش

(ویژه مشکلات و راهکارها) دفتر شوراهای فرهنگی کاروان‌ها

ردیف شرح مشکل شرح راهکار پیشنهادی

شماره کاروان: نام شهرستان: تاریخ اعزام: مدینه اول: مدینه بعد:

نام روحانی کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

نام مدیر کاروان: شماره تماس در ایران: محل امضاء و گواهی گزارش:

ص: ۲۹

دفتر دوم

اشاره

برنامه فرهنگی کاروان‌ها

کلیات برنامه فرهنگی حج تمتع سال ۸۷

مقدمه:

باعنایت به ظرفیت بسیار بالای موسم حج و ایام زیارت برای خودسازی، تهذیب، ارتقا و تعمیق ارزشهای الهی و توسعه باورداشت دینی در سطح حج گزاران و بـه تبع آن در سطح جـامعه، و از سوی دیگر، نیـاز گسترده حجّاج به راهنمـایی برای بهره گیری از فرصتهای حج درجهت رشد و تعالی دینی و معنوی و شناخت عمیق نسبت به معارف و فرهنگ حج، «بعثه مقام معظم رهبری» همه ساله برنامه‌های متنوع فرهنگی را با بهره گیری از انگیزه‌های حجاج و کارگزاران حج تعریف کرده و به اجرا گذاشته است.

نوشتار حاضر، طرح جامع برنامه‌های فرهنگی حج تمتع است. این طرح، براساس تجارب سال‌های پیشین و دیدگاه‌ها و نقطه نظرات صاحب نظران فرهنگی و به منظور نظام‌مندی و فرهنگ سازی و توسعه و تعمیق فعالیت‌ها، تعریف شده و به عنوان پایه برای طراحی نظام جامع فرهنگی- معنوی حج و زیارت پیشنهاد و ارائه شده است.

الف- اهداف

۱- بهره گیری از همه ظرفیت های حج درجهت ارتقا معرفتی، معنوی و رفتاری حج گزاران.

۲- تلاش در عمق بخشیدن به مناسک حج به مثابه الگوی حج ابراهیمی.

۳- ترویج، نهادینه سازی و فرهنگ سازی ارزشهای معنوی واسلامی در جامعه.

۴- کمک به همگرایی ملّی و گسترش انسجام اسلامی.

ب- سیاستها و اصول

۱- رعایت انسجام، وحدت هدف و هم افزایی در تعریف برنامه‌ها و فعالیت‌ها.

۲- بهره گیری از انگیزه‌های مثبت و خالصانه حجاج و کارگزاران حج در اجرای برنامه‌ها.

۳- تلفیق و تألیف عاطفه (احساس) و برهان (عقل ونقل) در تعریف و ارائه برنامه‌ها.

۴- رعایت حجم محدود و بهینه فعالیت‌ها و عدم استغراق فرصت حجاج.

۵- بهره گیری از روش‌های تأثیر گذاری غیر مستقیم و اولویت داشتن نسبت به روش‌های مستقیم.

۶- توجه به اثر بخشی فعالیت‌ها و ماندگاری اثرات معنوی- تربیتی آن‌ها.

۷- رعایت محوریت روحانی کاروان در اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی.

ص: ۳۰

۸- پیش بینی وقت فراغت برنامه ریزی شده برای تأمل، تفکر و تدبر حجاج.

۹- رعایت وحدت وانسجام اسلامی و پرهیز از هرگونه رفتار تفرقه افکنانه.

۱۰- پیش بینی امکان توسعه و تعمیم دست آوردهای معرفتی- معنوی برنامه به دیگر هموطنان.

ج- مقاطع و محورها

برنامه جامع فرهنگی حج در سه مقطع قبل، حین و بعد از سفر پیش بینی شده و در هر مقطع محورهای کلی به عنوان جهت‌گیری و هدف عملیاتی پیش بینی شده است. محورها به شرح زیر است:

۱- قبل از سفر

۱- ۱- تصویر گری معنوی: دراین محور سعی می‌شود با برنامه‌ها و روش‌های گوناگون فضای معنوی مکه و مدینه و اماکن مقدسه و مشاهد مشرفه برای زائران ترسیم شود، بگونه‌ای که اولًا با آن مکانها آشنا شده وانس بگیرند. ثانیاً شوق و شور سفر افزایش یابد و خود را در آن جا حس کنند.

۲- ۱- آموزش: آموزش مناسک و آداب زیارت و سفر و اسرار مناسك، برای برگزاری اعمال حج و زیارت صحیح، کامل و توأم با شناخت و معرفت ضروری است.

۳- ۱- اطلاع رسانی: با عنایت به شرایط متفاوت فرهنگی- سیاسی و عقیدتی مکه و مدینه ضرورت دارد، حج گزاران را قبل از سفر با این شرایط و وضعیت آشنا نموده و ضریب هشیاری آنان را در برابر رقبا و معاندین که در صدد تفرقه و شکاف بین مسلمین هستند، بالا برد.

ص: ۳۱

۲- حین سفر

۱- ۲- معرفت و شناخت: زائران هم خود مشتاقند و هم اساساً نیاز دارند در مورد اماکنی که بازدید می‌کنند و شخصیت‌هایی که زیارت می‌کنند بیشتر و بیشتر بدانند و آموخته‌های قبلی نیز به آنان یادآوری شود. فرصت سفر حج بسیار مغتنم است که حج گزاران با تاریخ صدر اسلام، مبادی و مناسک و آیین‌های اسلامی، شخصیت پیامبر عظیم الشأن (ص) و حضرت زهرا (س) و ائمه معصومین (علیهم السلام) و بالاخره با هویت اسلامی خود آشنایی کامل پیدا کنند.

۲- ۲- پیروی: وظیفه پیروی از پیامبر و ائمه معصومین (علیهم السلام) اقتضاء می‌کند که با سیره عملی، سفارش‌ها و توصیه‌های آن بزرگواران آشنا گردیم. از این رو محور دوم به بحث‌های مربوط به سیره و سنت پیامبران خصوصاً پیامبر گرامی اسلام (ص) حضرت زهرا (س) و ائمه طاهرین (ع) اختصاص دارد.

۳- ۲- ارادت و زیارت: عرض ارادت به پیشگاه پیامبران، و امامان، اولیاء و صلحاء حاکی از عمق معرفتی نسبت به آنان است و سفر زیارتی هم به منظور آن صورت می‌گیرد. از این رو به طور طبیعی یک محور اساسی از برنامه‌های فرهنگی باید معطوف به آن باشد.

۴- ۲- تثبیت معنوی: برنامه‌هایی باید پیش بینی شود که حج گزاران پس از تلاشی که از ماه‌ها قبل آغاز کرده‌اند تا به دست آوردهای معنوی حج و زیارت دست پیدا کنند، حاصل زحماتشان پایدار و ماندگار گردد و در روح و روان آنان تثبیت شود.

۳- پس از سفر

۱- ۳- حفظ ارتباط: درجهت حفظ و تقویت دست آوردهای معنوی، لازم است حج گزاران ارتباط خود را با یکدیگر و با کارگزاران حفظ کنند تا از این طریق به یکدیگر در حفظ دستاوردها و غنابخشی به آن کمک کنند. برنامه‌های فرهنگی که در ذیل این محور پیش بینی شده با این هدف تعریف گردیده‌اند.

ص: ۳۲

۲- ۳- یادآوری: تذکر و یادآوری نسبت به نعمت‌ها و نیز تجدید عهد نسبت به عهد و پیمانهایی که با خدا بسته یا می‌بندیم کمک می کنـد تـا خللی در اعمـال پیـدا نشـود که در آن صـورت شـیطان و وسـاوس او نفوذ کرده و ارزشـهای الهی را در وجود مـا از بین می‌برد. برنامه‌های این محور در جهت حفظ، تثبیت و تحکیم معنویات به دست آمده می‌باشد.

۳- ۳- تعـالی: پس از حفظ، تثبیت و تحکیم ارزشـهای به دست آمـده نوبت به آن می‌رسـد که انسان در جهت ارتقا و تعالی معنوی خود و جامعه تلاش کنـد. برای رسـیدن به این هـدف، برنامه‌ها در دو محور پیشـنهاد شـده: ۱- برنامه‌هـایی در جهت تعالی و کمال شخص حج گزار. ۲- برنامه‌هایی جهت تعالی و ارتقا سطح معنوی جامعه پیرامونی حج گزار.

ص: ۳۳

جدول تفصیلی برنامه های فرهنگی کاروان‌ها- حج تمتع سال ۸۷

جدول شماره ۱- برنامه های قبل از سفر

ردیف محور عنوان برنامه مجری مخاطب شرح

ص: ۳۴

تصویر گری معنوی ۱- ۱- فضا سازی مـدیر کاروان عموم زائران با توجه به تأثیر فضا بر روح و روان انسان، مناسب است نسـبت به فضا سازی معنوی در محل اجتماعات و برگزاری جلسات کاروان، اقدام اساسی صورت گیرد. در این زمینه آراستن مکان با تصاویر و ماکت های اماکن مقدسه مکه و مدینه و آیات، احادیث وجملات زیبا از ساده‌ترین روش‌ها می‌باشد.

۲- ۱- تصویر ادبی مـدیر کـاروان از طریق شورای فرهنگی تحصـیل کردگـان بـا اسـتفاده از اسـتعداد، ذوق و علاقه جوانان و عموم تحصـیل کردگـان در زمینه خلق آثار ادبی، می‌توان در قالب برنامه‌های مختلفی از جمله مسابقه آثار ادبی، شب شـعر و ... نسـبت به ایجاد زمینه‌های معنوی اقدام کرد.

در قـالب این برنامه‌هـا از زائران محترم خواسـته شود بـا سـرودن شـعر یـا تـدوین یک اثر ادبی، تـدوین یک داسـتان و فیلمنامه و ...، احساس، نگرش، تلقی و تصور خود را نسبت به موضوعات مرتبط با حج (مکه، مدینه، کعبه، سعی، طواف، زیارت و ...) بیان دارند.

۳- ۱- تجسّم هنری مـدیر کاروان از طریق شورای فرهنگی عموم زائران با رعایت سـطوح برگزاری مسابقات هنری مختلف از جمله نقاشـی، خط و آثار حجمی در تقویت روحیه معنوی و ایجاد اشتیاق بیشتر برای سـفر معنوی حج بسیار مؤثر است. این‌گونه مسابقات را می‌توان برای همه سنین برگزار کرد و در قالب نمایشگاه در معرض دید عموم زائران و علاقمندان قرار داد. بدیهی است آن دسته از زائرانی که خود برخوردار از هنرهای مذکور نیستند، از آثار دیگران که به نمایش گذاشته شده، بهره‌مند می‌شوند.

۴- ۱- شب خاطرات مدیر کاروان از طریق شورای فرهنگی عموم زائران با دعوت از کسانی که پیشتر به عمره و یا حج مشرف شده و خـاطرات شـنیدنی از مکه و مـدینه و اعمـال و مناسـک و زیـارت دارنـد، برنامه شب خاطرات برگزار گردد. این برنامه در صورت دقت در انتخاب افراد و توجه به نوع خاطرات قابل بازگویی، اثر بسـیار زیادی در ایجاد شوق و تقویت انگیزه و همچنین در آمادگی معنوی حج گزاران خواهد داشت.

ص: ۳۵

۲ آموزش ۱- ۲- آموزش مناسک روحانی کاروان عموم زائران با رعایت سطوح آموزش مناسک و اعمال حج بی نیاز از شرح است. روحانیون محترم کاروان سعی کنند حج گزاران گرامی را بر اساس سطح سنی و سواد گروه بندی کرده تا آموزش برای همگان متناسب گردد.

ضمنا

DC

آموزش احکام و مناسک حج توسط معاونت آموزش و پژوهش تهیه و در اختیار گذاشته می‌شود.

۲- ۲- آداب و اخلاق روحانی کاروان و معاونت آموزش و پژوهش عموم زائران با رعایت سطوح

آموزش آداب و سنن اسلامی در سه فصل آداب سفر، آداب زیارت و آداب حج با رعایت تفکیک زائران به چهار گروه جوانان، بانوان، تحصیل کردگان و نخبگان و عموم (بی‌سوادان و کم‌سوادان) به عنوان یکی‌ازضرورت‌های برنامه‌ای تلقی می‌شود. موضوعات قابل طرح در این دوره آموزشی در قالب کتابچه، توسط معاونت آموزش و پژوهش تدوین و در اختیار گذاشته می‌شود. راهنمائی‌های لازم در آیین نامه مربوط ارائه می گردد.

آموزش ۳- ۲- اسرار ومعارف روحانی کاروان و معاونت آموزش و پژوهش عموم زائران با رعایت سطوح آموزش اسرار و معارف حج با هدف برجسته کردن زیبائیها و شکوه مناسک و آشنا سازی زائران با راز و رمز معنوی نهفته در هر یک از مناسک تأثیر عمیقی بر کیفیت انجام اعمال از سوی زائران دارد. جا دارد سهم اصلی از فرصت های آموزشی به این امر اختصاص یابد چه اینکه آمادگی روحی و ذهنی زائران برای فهم، درک و فراگیری احکام مناسک به میزان معرفت آنان از اعمال بستگی دارد.

ص: ۳۶

۳

۳

اطلاع رسانی

اطلاع رسانی ۱- ۳- تاریخ مکه و مدینه معاونت آموزش و پژوهش و روحانیون کاروان‌ها عموم زائران با رعایت سطوح کتاب تاریخ مکه و مدینه، در اختیار علاقمندان به افزایش اطلاعات نسبت به وقایع تاریخی مکه و مدینه و خصوصاً حوادث تاریخی صدر اسلام، قرار گرفته و به روش‌های مختلف تشویق به مطالعه شوند. در بین جوانان و بانوان، ارائه کنفرانس از سوی آنان در جلسات مختلف و حتی در حین سفر می‌تواند بسیار جذاب بوده و ایجاد انگیزه کند. نسبت به زائران بی‌سواد یا کم سواد، شرح حوادث تاریخی به صورت شفاهی از سوی روحانیون محترم ارائه شود.

۲- ۳- آشنایی با اماکن مقدسه معاونت آموزش و پژوهش عموم زائران با رعایت سطوح معرفی اماکن مقدسه و مشاعر مکه و مدینه به زائران محترم، قبل از سفر، امری ضروری است. مطالعه کتاب آثار اسلامی مکه و مدینه به زائران تحصیل کرده معرفی و توصیه می‌شود. برای عموم زائران نیز مشاهده آلبوم اماکن مقدسه به همراه شرح و توضیح روحانی محترم کاروان رهگشا است.

۳- ۳- مسایل اعتقادی- فرهنگی معاونت آموزش و پژوهش و روحانیون کاروان‌ها تحصیل

کردگان جزوه‌ای حاوی مسایل مختلف اعتقادی- فرهنگی که زائران در طول اقامت در مکه و مدینه با آن مواجه خواهند بود، ازسوی معاونت آموزش و پژوهش در اختیار گذاشته می‌شود، توضیح و تبیین مطالب آن از سوی روحانی کاروان در تعمیق بینش زائران و آمادگی آنان برای حضور آگاهانه در سرزمین وحی بسیار مفید است.

اطلاع رسانی ۴- ۳- مسایل سیاسی- اجتماعی معاونت آموزش و پژوهش و روحانیون کاروان‌ها تحصیل

کردگان جزوه‌ای حاوی مسایل مختلف سیاسی- اجتماعی که زائران در طول اقامت در مکه و مدینه با آن مواجه خواهند بود، همچنین مباحث مرتبط با مناسبت سال که توسط مقام معظم رهبری (مدظله) اعلام می‌گردد، از سوی معاونت آموزش و پژوهش در اختیار گذاشته می‌شود. با توجه به ترکیب سواد و تحصیلات زائران کاروان، به نحو مقتضی به آنان اطلاع رسانی شود. طبیعتاً ارائه کنفرانس از سوی زائران جوان، اجرای مسابقه از محتویات جزوه برای همه تحصیل کردگان و به‌صورت شفاهی برای زائران کم‌سواد و بی‌سواد روش‌های مناسبی شناخته می‌شوند.

ص: ۳۷

جدول تفصیلی برنامه های فرهنگی کاروان‌ها- حج سال ۸۷

جدول شماره ۲- برنامه های موسم (مدینه)

ردیف محور عنوان برنامه مجری مخاطب شرح

ص: ۳۸

۱

و

۲

و

۳

معرفت، پیروی وارادت ۱- روز پیامبر (ص)

باران رحمت

مـدیر کاروان از طریق شورای فرهنگی عموم زائران اولین روز حضور در مـدینه منوره به نام پیامبرگرامی (ص) نام‌گـذاری می‌شود. در این روز در سه محور یاد شـده، برنامه‌های متناسب با زائران (برحسب گروه‌بنـدی معرفی شـده) پیش‌بینی شود. در محور معرفت، بحث‌های متنوع در رابطه با زندگی و تاریخ حضـرت رسول (ص)، طرح شود، و این مباحث در بین جوانان و بانوان تحصـیل کرده، بـا ارائه کنفرانس از سوی آنها به طور داوطلبانه پیگیری شود و روحانی محترم کاروان نکات توضـیحی و تکمیلی را ارائه نمایـد. در محور پیروی مباحث مرتبط با سـیره عملی خصوصاً ویژگی‌های رفتاری و معاشرت اجتماعی و سنّت‌های نبوی مورد توجه باشد و در محور ارادت، فضیلت زیارت، فلسفه زیارت و ارزشهای معنوی مترتب بر زیارت نبی مکرم اسلام ۹ به زائران محترم تذکر داده شود. در این زمینه جزوات و بروشورهای متنوعی از سوی معاونت آموزش و پژوهش در اختیار گذاشته می‌شود.

۲- روز حضرت زهرا (س)

کوثر پیامبر مدیر کاروان از طریق شورای فرهنگی عموم زائران دومین روز حضور در مدینه منوره به نام مبارک حضرت فاطمه زهرا ۳ نام گذاری و برابر آنچه در بند ۱ گذشت اقدام شود ضـمناً از بانوان بزرگواری که در مدینه مدفونند تجلیل شایسته به عمل آید و در این روز خصوصاً بانوان زایر را باید مورد توجه جدّی و محوری قرار داد.

ص: ۳۹

۱

و

۲

و

۳ معرفت، پیروی، ارادت ۳- روز امام مجتبی (ع) و امام سجاد (ع)

در سایه سار ولایت مدیر کاروان از طریق شورای فرهنگی عموم زائران

روز سوم به نام‌های مبارک امام مجتبی و امام سجاد (علیهما السلام) نام‌گذاری می‌شود. شرح برنامه برابر آنچه در بند ۱ گذشت.

۴- روز امام محمد باقر (ع) و امام صادق (ع)

در سایه سار امامت مدیر کاروان از طریق شورای فرهنگی عموم زائران

روز چهارم به نام‌های مبارک امام باقر و امام صادق (علیهما السلام) نام‌گذاری می‌شود. شرح برنامه برابر آنچه در بند ۱ گذشت.

۵- روز اصحاب

یاوران خورشید مدیر کاروان از طریق شورای فرهنگی عموم زائران در این روز از اصحاب و بزرگان و شهدا مدفون در مدینه علی‌الخصوص حمزه سید الشهدا (ع) تجلیل به عمل آید. شناخت فضایل، و سجایا و سیره آنان و فداکاری‌های بی‌نظیر آنان برای بارور شدن شجره طیّبه اسلام مطرح گردد.

۱

و

۳ شناخت و زیارت ۶- روز مدینه

شهر آسمانی روحانی کاروان عموم زائران روز آخر حضور در مدینه روز وداع نام‌گذاری می‌شود. در این روز زیارت وداع برگزار و متن پیمان‌نامه با پیامبر به صورت دسته جمعی قرائت می‌گردد و همگی برای حرکت به سمت میقات آماده می‌شوند. طبیعتاً روحانی محترم، زائران گرامی را برای حضوری با شکوه در میقات، آماده می‌سازد.

ص: ۴۰

جدول شماره ۲– برنامه های موسم (مکه)

۱

و

۲ شناخت و زیارت ۷- روز مکه

شهر عشق شورای فرهنگی

کـاروان عمـوم زائران اولین روز حضـور در مکه به عنوان روزمکه نامگـذاری می‌شود. در این روز زائران محـترم بـا تـاریخچه مکه، فضـیلت و جایگاه بسـیار والای آن درجهان هستی و حوادث تاریخی مکه و سایر اماکن مقـدسه و انبیاء و اولیاء و صـلحاء و بزرگان مدفون دراین شهر آشنا می‌شوند.

۱ شناخت ۸- روز کعبه و مسجد الحرام

مدار عاشقی شورای فرهنگی

کاروان عموم زائران دومین روز اقامت درمکه معظّمه به کعبه معظمه و مسـجد الحرام اختصاص می‌یابد. در این روز مباحث معرفتی پیرامون جایگاه و عظمت کعبه، حرمت و قداست مسجدالحرام، تاریخچه بنای کعبه و تحولات تاریخی آن مورد توجه قرار گیرد.

ص: ۴۱

۱

و

۲

و

۳ معرفت، پیروی، ارادت ۹- روز ابراهیم (ع)

قبله نمای زندگی شورای فرهنگی

کاروان عموم زائران سومین روز حضور در مکه به عنوان روز ابراهیم (ع) نامگذاری می‌شود. در این روز برنامه‌های مناسب برای آشنایی و معرفت یابی هر چه بیشتر زائران با زندگی حضرت ابراهیم (ع)، جایگاه آن حضرت در بین پیامبران، روش توحیدی او و ... طراحی و اجرا شود.

۱۰- روزهاجر (ع)

در جست وجوی هستی شورای فرهنگی

کاروان عموم زائران

چهارمین روز حضور درمکه به عنوان روز هاجر (س) نامگذاری می‌شود. مشابه آن چه در روز ابراهیم (ع) انجام می‌شود، برای این روز در نظر گرفته شود. در این روز خصوصاً بانوان زایر نقش محوری ایفا کنند.

۱۱- روز اسماعیل (ع)

درسایه سار توحید شورای فرهنگی کاروان عموم زائران

پنجمین روز حضور در مکه به نام روز اسماعیل (ع) نامگذاری می‌شود. در برنامه‌های فرهنگی این روز، زائران محترم با شأن و شخصیت اسماعیل (ع) سربلندی درآزمایش الهی و ... آشنا می‌شوند.

۱ شناخت ۱۲- روز اسلام

هدیه پیامبران شورای فرهنگی کاروان عموم زائران ششمین روز حضور در مکه «روز اسلام» است. مکه مهبط وحی الهی بر پیامبر خاتم (ص) است. طراحی برنامه‌های مناسب برای معرفت‌یابی هرچه بیشتر نسبت به شرایط و موقعیت نزول وحی بر پیامبر (ص) و تلاش و فداکاری اصحاب، در استقرار و پیروزی دین اسلام و ... از جمله مباحثی است که در برنامه‌های این روز می‌تواند مورد توجه باشد.

ص: ۴۲

۱، ۲، ۳ معرفت، پیروی، ارادت ۱۳- روز امام علی ۷

فرزند کعبه شورای فرهنگی کاروان عموم زائران با توجه به فضیلت بسیار استثنائی و شرافت فوق العاده امام علی (ع) که به عنوان تنها مولود کعبه، از سوی دیگر به عنوان اولین مرد مؤمن به پیامبر و به منظور معرفت افزایی حجاج نسبت به نقش و جایگاه آن حضرت در پیروزی، استقرار و گسترش اسلام، هفتمین روز حضور به نام مبارك آن حضرت نام گذاری می‌شود.

۱۴- روز حسین (ع)

قربانی توحید شورای فرهنگی کاروان عموم زائران

هشتمین روز حضور درمکهٔ به نام روز حسین (ع) نام گذاری می‌شود تا نسبت به معرفت افزایی زائران نسبت به جایگاه آن حضرت در حفظ شجره طیبه توحید (به عنوان بزرگترین فدیه این شجره مبارکه) و عطف توجه زائران به مضامین بلند دعای عرفه، فرصت مغتنمی فراهم شود.

۱

و

۲

و

۳ معرفت، پیروی، ارادت ۱۵- روز مهدی (ع)

پرچم دار عدالت شورای فرهنگی کاروان عموم زائران مکه معظمه به دلیل اینکه محل ظهور و آغاز قیام حضرت مهدی (عج) است، با نام مقدس آن حضرت گره خورده و نمی‌توان درمکه بود و از آن یار غایب از نظر یاد نکرد. به همین دلیل نهمین روز حضور در مکه به نام آن حضرت نامگذاری می‌شود و برنامه‌های متنوع فرهنگی از سوی شورا برای بزرگداشت این روز که در بر دارنده معرفت و شناخت هر چه بیشتر آن حضرت، چگونگی قیام و ویژگی‌های دولت مهدوی و وظایف منتظران و عرض ارادت به ساحت قدس مهدوی باشد، طراحی و اجرا شود.

ص: ۴۳

۴ تثبیت معنوی ۱۶- روز فتح

فتح الفتوح شورای فرهنگی کاروان عموم زائران آخرین روز حضور در سرزمین وحی، روز فتح نامگذاری می‌شود. در برنامه‌های فرهنگی این روز با یادکردی از واقعه مهم و غرورانگیز فتح مکه که نمایانگر عزَت و اقتدار اسلامی است و درسایه مجاهدت‌ها و ایثارگری‌های پیامبر (ص) و یارانش فراهم شده، به مباحث اخلاقی، معنوی که رمز پیروزی‌های بزرگ الهی است، توجه و اهتمام جدّی شود. رعایت تقوا، حفظ و تقویت ارتباط معنوی با خدا، مجاهدت و پایمردی در راه او، میوه‌های شیرین فتح (خصوصاً فتح معنوی) را به دنبال دارد که توجه به این مباحث، خصوصاً در آخرین روز که روز وداع با سرزمین وحی است، اثر سازنده‌ای بر زائران دارد. قرائت پیمان نامه با خداوند نیز در این روز انجام می‌شود و زائران بر باقی ماندن بر راه او با درگاه قدس ربوبی پیمان می‌بندند.

یادآوری:

سایر روزهای اقامت زائران در مکه مکرمه به انجام مناسک حج و برنامه‌های مناسبت‌های ایام پرداخته می‌شود که راهنمایی‌های لازم در دفتر سوم ارائه خواهد شد.

جدول شماره ۳- برنامه های پس ازسفر

ردیف محور عنوان برنامه مجری مخاطب شرح

ص: ۴۴

۱

۱ حفظ ارتباط ۱- ۱- ارتباط جمعی مدیرکاروان

باهمکاری زائران علاقمند عموم زائران شوراهای فرهنگی از پیش از سفر، تمهیدات لازم را برای حفظ ارتباط و انس و الفت بوجود آمده در بین زائران، پس ازپایان سفر بیاندیشند. برگزاری جلسه ماهانه با برنامه محتوایی فرهنگی مناسب و تشریفات ساده و بدون تکلّف، عملی ترین و ساده‌ترین روش حفظ برادری و الفتی است که در همسفری به دست آمده است. از رهگذر این ارتباط معنوی علاوه بر احیاء بسیاری از آداب و سنن اسلامی، امکان رفع بسیاری از مشکلات و نارسائی‌های اجتماعی فراهم می‌شود.

جلسه اوّل به فاصله حداکثر دوماه پس از بازگشت به مسئولیت مدیرکاروان برگزار می‌شود و جلسات بعدبا اعلام آمادگی هر یک از زائران محترم برای قبول مسئولیت تشکیل‌جلسه‌صورت می گیرد.

۲- ۱- ارتباط مجازی معاونت آموزش و پژوهش زائران تحصیل‌کرده معاونت آموزش و پژوهش حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت در تدارک سایت مستقل برای شوراهای فرهنگی کاروان‌هاست. از طریق این سایت برای کلیه حجاج، عمره گزاران و زائران امکان ارتباط مجازی و تعامل فرهنگی فراهم می‌آید. کاربران علاوه بر بهره‌گیری از برنامه‌های مختلف فرهنگی سایت، می‌توانند با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

ص: ۴۵

۲

۲ یاد آوری ۱– ۲– تجدید یاد مدیر کاروان عموم زائران یاد آوری سفر معنوی حج و عمره و دست آوردهای آن، یکی از راههای حفظ و استمرار ارزشهای به دست آمده می‌باشد. از این رو شوراهای فرهنگی می‌توانند با:

الف: تهیه فیلم سفر و تکثیر آن برای عموم زائران

ب: برگزاری شب خاطره در لابه‌لای جلسات ماهانه (موضوع بند ۱– ۱) به این امر جامه تحقق بپوشند.

۲– ۲– تجدید عهد معاونت آموزش و پژوهش

و مدیران کاروان‌ها عموم زائران مناسب است عموم زائران سالگرد سفر خود را در تقویم مناسبت‌های شخصی و خانوادگی حفظ کرده و با یادآوری مجدد نسبت به پیمانی که با خدا و پیامبر (ص) بسته‌اند موجبات حفظ، استمرار و ماندگاری ارزشهای معنوی به دست آمده را فراهم نمایند.

بازخوانی متن پیمان نامه‌های مکّه و مدینه و بهره‌گیری از افاضات معنوی اساتید اخلاق ودر جلسات ماهانه (موضوع بند ۱– ۱) در مراسم سالگرد و تشرف تأثیرات عمده‌ای در جهت حفظ آثار معنوی حج دارد.

۳

تعالی ۱– ۳– مراقبت نفس معاونت آموزش و پژوهش عموم زائران معاونت آموزش وپژوهش، برنامه مراقبت نفس را برای عموم زائران ارائه می‌نماید تا همه علاقمندان به حفظ و ارتقاء سطح معنوی و ارزشهای بدست آمده در سفر معنوی حج و عمره، بتوانند به این مهم مبادرت نمایند.

۲– ۳– شهادت عموم زائران بستگان، دوستان، آشنایان، هموطنان در طول سفر، زائران محترم باشکوه و ابهت اماکن مقدسه و ارزشهای متعالی بیت الله الحرام و مدینه پیامبر (ص) آشنا شده و شاهد منافع ارزشمند امت اسلامی بوده‌اند، مناسب است هریک از زائران خود را متعهد و ملزم بداند که در حد و توان در نزد دیگران (اعم از بستگان، خویشان، دوستان و آشنایان) بر این همه تجلی‌های الهی «شهادت» دهد و دل و روح آنان را به سمت خدا متوجه سازد.

برنامه راهنمای این حرکت معنوی توسط معاونت آموزش و پژوهش تهیه شده و در اختیار گذاشته می‌شود.

راهنمای تهیه، تدوین و اجرای برنامه‌ها

۱– فضا سازی معنوی

الف: با استفاده از آرشیو فیلم‌های تهیه شده از مکّه و مدینه در سالهای مختلف و مراسم‌های گوناگون، یک برنامه مستند، گیرا و جذاب تهیه و تدوین و در قالب DC در اختیار کاروان‌ها و زائران قرارگیرد. همچنین با هماهنگی سازمان هواپیمائی

ص: ۴۶

کشوری، در اختیار فرودگاهها گذاشته شود تا درهنگام عزیمت حج گزاران از تلویزیونهای تعبیه شده درسالن انتظار فرودگاه پخش شود.

برنامه تولید شده باید تصویری زنده، قابل درک ولمس و شوق برانگیز درمعرض دید بیننده بگذارد.

DC

تحویلی به کاروان‌ها در زمان مراجعه حج گزاران و در زمان برگزاری جلسات کاروان برای آنان پخش شود. ب: با استفاده از آرشیو عکس‌هائی که طی سالیان متمادی از اماکن مقدسه و مشاهد مشرفه گرفته شده، آلبومی تهیه و برروی فوم (قابل شستشو وبادوام) دراختیار کاروان‌ها گذاشته شود تا با نصب آنها، نمایشگاه عکسی درمحل کاروان و محل برگزاری جلسات ترتیب داده شود.

۲- تصویر ادبی

با بهره گیری از انگیزه و شوق قشر جوان تحصیل کرده (اعم از دانشجویان و دانش آموزان و فارغ‌التحصیلان) و پس از آمادگی برای سفر با اعلام مسابقه ادبی در چهار رشته شعر، نثرادبی، داستان و فیلمنامه از جوانان خواسته شود، با بیان تلقّی، نگاه و احساس خود به خلق یک اثر اقدام نمایند. این مسابقه می‌تواند قبل و در طول سفر اجرا شود. یعنی قبل از سفر اعلام شود و تاپایان سفر برای ارائه اثر فرصت داده شود. به این ترتیب هم ذهنیت و تلقّی قبل از درک مشاهد مشرفه و هم برداشت آنها از زیارت اماکن مقدسه زمینه و سوژه‌های مناسبی برای این مسابقه به شمار می‌روند.

۳- تجسم هنری

به شرح بند ۲، مسابقات هنری در رشته‌های مختلف ازجمله نقاشی، خوشنویسی، آثار حجمی از قبل از سفر تا پایان سفر امکان برگزاری دارد.

مسابقات موضوع ۲ و ۳ در دو مرحله برگزارشود. ۱- درون کاروان ۲- کشوری

ص: ۴۷

جایزه برگزیدگان کاروان از محل سرانه فرهنگی کاروان و با نظر شورای فرهنگی تعیین و اهداء شود برگزیدگان کاروان‌ها به معاونت آموزش و پژوهش حوزه نمایندگی مقام معظم رهبری معرفی می‌شوند و به مرحله کشوری راه پیدا می‌کنند. جوایز سفر عمره، عتبات، سوریه و مشهد برای نفرات برتر هر رشته درنظر گرفته می‌شود.

۴- شب خاطرات

شوراهای فرهنگی کاروان از افرادی که سابقه تشرف دارند، دعوت به عمل آورند تا مشاهدات، تجربیات، خاطرات و برداشت‌های متنوع خود را دربرنامه «شب خاطرات» به حج گزاران منتقل نمایند. لازم نیست صرفاً خاطراتی مّد نظر باشد که ویژگی یا برجستگی خاصّی داشته باشد. اساساً منتقل کردن حسّ و حال، برداشت و نگاه دیگران در تقویت شوق، انگیزه و ذهنیت مخاطبان نقش به سزایی دارد.

۵- آموزش مناسک

الف: روحانیون محترم کاروان‌ها، مطابق معمول در جلسات ایران و موسم به آموزش مناسک مبادرت می‌ورزند. با توجه به تنوع سطح زائران، مناسب است جلسات به صورت تفکیکی برگزار شود. افزایش فاصله ثبت‌نام زائران در کاروان تا اعزام، این فرصت را فراهم آورده است.

ب: DC آموزش مناسک حج که توسط معاونت آموزش و پژوهش تهیه و تولید شده در اختیار زائران گذاشته شود.

۶- آموزش آداب و اخلاق

الف: بخشی از وقت دوره و کلاس‌های آموزشی قبل از سفر لازم است به آداب سفر، آداب عبادت، آداب زیارت و اخلاق (خصوصاً اخلاق معاشرت) اختصاص یابد. سرفصل‌ها و منابع آن توسط معاونت آموزش و پژوهش ارائه می‌شود.

ص: ۴۸

ب: کتاب آداب سفر حج در قالب بسته فرهنگی حج به زائران محترم تقدیم گردد و شوراهای فرهنگی آنان را به مطالعه کتاب تشویق و ترغیب نمایند.

۷- آموزش اسرار و معارف حج

الف: بخش دیگری از وقت دوره و کلاس‌های آموزشی قبل از سفر به توضیح پیرامون اسرار و معارف حج بر مبنای سر فصل‌ها ومنابعی که از سوی معاونت آموزش وپژوهش ارائه می‌شود، اختصاص یابد. نیاز معرفتی زائران خصوصاً جوانان و تحصیل‌کردگان و انگیزه وشوق آنان به فهم معارف و اسرار ورازورمز نهفته در مناسک حج بسیار بیشتر از احکام و مسایل فقهی آن‌است ازاین رو اهتمام به بیان اسرار و معارف حج باید بیش از اهتمام به بیان مسایل فقهی و احکام باشد. این درحالی‌است که درصورت پاسخ‌گوئی به عطش معرفتی زائران، مطمئناً انگیزه آنان برای درک درست مسایل فقهی حج نیز بیشتر می‌گردد.

ب: کتاب اسرار عرفانی حج تألیف آقای دکتر فعالی در قالب بسته فرهنگی حج به زائران محترم تقدیم گردد. و شورای فرهنگی آنان را به مطالعه کتاب تشویق و ترغیب نمایند.

۸- تاریخ مکه و مدینه

به منظور دانش افزایی و تقویت بینش تاریخی و با بهره‌گیری از انگیزه و علاقه زائران نسبت به شناخت تاریخی مکه ومدینه، لازم‌است اطلاع رسانی نسبت به حوادث تاریخی مهم و اساسی که در اصلاح و تعمیق بینش زائران تأثیر گذاراست، صورت گیرد.

این امر در قالب‌های زیر می‌تواند انجام شود:

الف: کتاب آثار اسلامی مکّه و مدینه در دسترس زائران قرار داده شود.

ب: مباحث به صورت سخنرانی در فرصت‌های مختلف قبل و حین سفر توسط روحانی کاروان انجام شود.

ج: مباحث به صورت ارائه کنفرانس توسط زائران علاقه‌مند انجام و توضیحات لازم توسط روحانی کاروان صورت گیرد.

د: فرازهای مهم تاریخی، گزینش و همزمان با معرفی اماکن مقدسه به زائران توضیح داده شود.

ص: ۴۹

۹- آشنائی با اماکن مقدسه

تردیدی نیست که زائر در هنگام حضور در اماکن مقدسه لازم است با شناخت و معرفت نسبت به سابقه و ارزش و قداست آن مکان حاضر شود تا بهره کافی از زیارت ببرد. بنابراین برنامه آشنائی با اماکن مقدسه قبل از سفر و درقالب‌های زیر انجام شود:

الف: کتاب آثار اسلامی مکه و مدینه (که در بند الف- ۸ معرفی شده) دراختیار گذاشته شود.

ب: بهره گیری از آلبوم عکس برابر آنچه در بند ۱ ب گذشت.

۱۰- مسایل اعتقادی- فرهنگی

الف: درقالب یک جلد کتابچه پالتوئی مهمترین مسایل فرهنگی- اعتقادی مورد نیاز زائران در سفر به عربستان، از سوی معاونت آموزش و پژوهش ارائه شود.

ب: مهمترین محورها و سرفصل‌های عقیدتی- فرهنگی به همراه سایر موضوعات و مباحث مورد نیاز زائران در قالب یک شماره ویژه نامه حج به زائران ارائه شود.

ج: در قالب بروشور مباحث محوری و اساسی تدوین در اختیار زائران گذاشته شود.

د: در قالب تراکت، نکته‌های ناب و گزینش شده، در محل جلسات کاروان و نیز هتل‌های اقامتی نصب گردد.

۱۱- مسایل سیاسی و اجتماعی

در همان قالب‌هایی که در بند ۱۰ گذشت قابل ارائه می‌باشد.

۱۲- روزهای شانزده‌گانه موسم

الف: برای هر یک از روزها در قالب کتابچه‌های مستقل مطالب حاوی شناخت نسبت به محورها و سرفصل‌های اساسی و مهم، سیره عملی و رفتاری و فضیلت و جایگاه قدسی و مسایل اختصاصی موضوع هر یک از روزها و نیز اهمیت و فضیلت زیارت و ارادت ورزی توسط معاونت آموزش و پژوهش تهیه و تدوین شود و به صورت یک مجموعه در اختیار زائران گذاشته شود.

ص: ۵۰

ب: مطالب و فرازهای مهم و گزینش شده در قالب یک صفحه با عنوان «آیا می‌دانید که ....» پیرامون شخصیت و جایگاه، سیره و رفتار و اهمیت زیارت و مسایل اساسی و شایسته‌آگاهی، تهیه و تدوین شود و متناسب با هر یک از روزهای نامگذاری شده در هتلها در معرض دید و قرائت زائران گذاشته شود.

ج: مطابق بند ب مطالب تهیه و تدوین شود و در قالب ویژه نامه حج در اختیار زائران گذاشته شود.

د: مطالب ضروری در قالب ره‌توشه حج تهیه و تدوین و در اختیار روحانیون کاروان‌ها گذاشته شود تا در موقعیت‌های مناسب و مقتضی برای زائران مطرح نمایند.

۱۳- برنامه‌های پس از سفر

برابر شرح هر یک از برنامه‌ها، اقدام شود.

راهنمای کلی و محتوای برنامه‌ها متعاقباً از سوی معاونت آموزش و پژوهش ارائه خواهد شد.

یاد آوری

۱- شوراهای فرهنگی کاروان‌ها با اهتمام و پیگیری دقیق و مستمر، در اولین فرصت، ضمن تشکیل جلسه نسبت به اتخاذ تدابیر لازم جهت اجرای بموقع برنامه‌های فرهنگی در ایران و موسم اقدام نمایند. تدبیری اتخاذ شود که این جلسات به طور مستمر در مکه و مدینه نیز تشکیل شده و گزارشهای آن ثبت و نگهداری شود.

۲- مشارکت حداکثری حجّاج در فعالیتها به عنوان ضامن موفقیت برنامهها، مورد توجه ویژه قرار گیرد. بهره گیری از چهره های علمی فرهنگی حاضر در کاروان که دارای پیشینه خوب و موفق در فعالیت های فرهنگی و دینی هستند، در دستور کار قرار گیرد.

ص: ۵۱

۳- موثر ترین روش تبلیغی و برنامه فرهنگی، التزام عملی به موازین اخلاقی است. از این رو رعایت اخلاق و آداب اسلامی و رعایت موازین شرعی و شعایر دینی بر کلیه کارگزاران فرهنگی ضرورتی مضاعف دارد و از این جهت توجیه همکاران لازم است.

۴- به منظور تعظیم شعائر الهی و افزایش آگاهی و معرفت عمومی و عرض ارادت به ساحت اهل بیت (ع)، اعیاد و وفیات و نیز دیگر مناسبت های شمسی و قمری مقارن با موسم حج مورد توجه قرار گرفته و برنامه مناسب از قبل پیش بینی شود.

۵- جهت آشنایی هر چه بیشتر زائران با مفاهیم متعالی ادعیه، زیارات و مناجات ها به ویژه دعای کمیل، دعای ندبه، دعای عرفه، زیارت جامعه کبیره، دعای مکارم الاخلاق و ... برنامه ریزی مناسب و متنوع در طول سفر پیش بینی شود. قرائت دعاها و زیارت ها، بیان مفاهیم، گزینش فرازهایی از دعاها به صورت تراکت و برگزاری مسابقه از جمله برنامه‌های قابل اجرا می باشد.

۶- برنامه ریزی مناسب برای بهره گیری هر چه بیشتر از کلام وحی و انس و الفت با آن برای همه سطوح (در قالب روخوانی، قرائت، حفظ، بیان مفاهیم، مسابقات قرآنی و ...) ضروری و لازم است. در این رابطه شناسایی افراد آشنا و فعال در این عرصه از بین اعضا کاروان و بهرهگیری از آنان در تدوین و اجرای برنامه ها کمک شایانی در رونق هر چه بیشتر برنامه ها خواهد کرد.

۷- با توجه به تنوع زائران به لحاظ سطح سواد، تحصیلات، علایق و آگاهی ها، لازم است برنامه ریزی فرهنگی حداقل در چهار بخش «جوان»، «نخبگان و فرهیختگان»، «بانوان» و «عموم» طراحی و اجرا شود.

۸- با الهام از سیره اخلاقی اصحاب رسول الله (ص) و برادری آنان، جهت اصلاح و تقویت فرهنگ عمومی، رعایت حقوق دیگران، پای بندی به احکام الهی و نهادینه کردن آداب معاشرت اسلامی خصوصاً حسن خلق، فتوت و جوانمردی، صداقت و امانت داری، در سطح کاروان و در همه اماکن عمومی و اماکن مقدسه و مشاهد مشرفه اقدام شود و تبلیغات لازم و تذکرات مکرر در سخنرانی ها صورت گیرد. در همین ارتباط برخورد شایسته زائران ایرانی با برادران و خواهران مسلمان سایر کشورها از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

۹- جلب مشارکت زائران برای خدمت داوطلبانه و مشتاقانه به همسفران خصوصاً کهنسالان، بیماران و ناتوانان در قالب "طرح تعاون "پیگیری شود و زمینه های فرهنگی برای استقبال زائران فراهم گردد.

۱۰- ساختمان های محل گردهمایی و آموزش زائرین در ایران و محل استقرار در مکه و مدینه به شکلی وزین، زیبا و الهام بخش با پیام ها، تصاویر، طرح، پوسترها و تراکتهای متناسب با فضای معنوی حج و زیارت آراسته گردد. در این مورد، از رقابت های ناسالم با سایر کاروان ها و افراط و تفریط پرهیز گردد.

ص: ۵۲

۱۱- شوراهـای فرهنگی، برنـامه های بـدیع، نو، ابتکاری و تجارب ارزنـده خود را جهت بهره برداری و تعمیم به سایر کاروان‌ها- به ضمیمه گزارش عملکرد- در اختیار معاونت آموزش و پژوهش قرار دهند.

۱۲- تهیه عکس و فیلم از نمونه فعـالیت هـا، برگزاری جلسـات و اجرای برنامهها و ارسال یک نسـخه از آنها، تأثیر مثبتی در ارزیابی عملکرد شوراها دارد.

۱۳- کتـاب "چگونه زیسـتن "توسط معاونت آموزش و پژوهش منتشـر و در قالب بسـته فرهنگی در اختیار زائران قرار می گیرد، این کتاب در زمان مناسبی که از سوی بعثه اعلام می شود، به مسابقه گذاشته شده و از ممتازین تقدیر خواهد شد.

۱۴- راهنمـای معنوی حـج بـا عنوان "پلی به سوی ملکوت "شامـل اعمال، عبادات، زیارات و توصـیه های معنوی برای حـج گزاران محترم در طول اقـامت در مکه و مـدینه، توسط معاونت آموزش و پژوهش تـدوین و منتشـر شـده و در قالب بسـته فرهنگی دراختیار زائران قرار میگیرد.

۱۵- در صورتی که در بین اعضاء کاروان به هر تعـداد جوان حضور دارد، به طور مسـتقل مورد توجه شورا قرار گرفته و برنامه های ویژه برای آنان تدارک شود. و چهار نکته در سخنرانی ها مورد توجه قرار گیرد:

اول: توجه به نیاز جوانان به معنویت‌گرایی و عرفان، در این رابطه هشدار نسبت به جریانهای شبه‌عرفانی، انحرافی وارداتی، حلقه‌ها و محافل درویشی ضروری است.

دوم: رعایت منطق و بیان ساده، روان و صمیمی و پرهیز از بحث های خشک، غامض و مغلق.

سوم: مستدل و مستند بودن مباحث و در صورت امکان ذکر سند و مدرک

چهارم: برقراری ارتباط صمیمی و دوستانه

۱۶- حفظ و اسـتمرار دسـتاوردهای گرانقیمت حـج بیت الله الحرام و زیارت حرم شـریف نبوی (ص)، و مضـجع ناپیدای فاطمه زهرا (س) و ائمه مظلـوم بقیع (علیهم السـلام)، تنهـا بـا پایـداری بر دین خـدا و سـنت و شـریعت پیـامبر (ص) و اهـل بیت (علیهم السـلام) امکان‌پـذیر است. از این رو بعثه مقـام معظم ر هبری بر آن است تـا سنّت عهـد بسـتن با خـدا و رسول الله (ص) را احیا و به فرهنگ عمومی حجاج تبدیل نماید. متن دو میثاق نامه برای این هدف تدوین شده و در اختیار کاروانها قرار میگیرد.

۱۷- شوراهای فرهنگی ترتیبی دهنـد تا در هنگام وداع با مدینه و مکه برنامه بیعت و پیمان به بهترین وجه انجام شود و زائران محترم با آگاهی کامل و رضایت و رغبت خود، متن میثاق نامه ها را با توجه قرائت نمایند.

۱۸- به منظـور توسـعه دانش دینی زائران تحصـیل‌کرده و پاسـخ‌گوئی به سـئوالات و شـبهات آن‌هـا، DC پرس وجو در قـالب بسـته فرهنگی در اختیـار زائران محـترم گذاشـته می‌شـود. همچنیـن یـک حلقه DC معرفی سایت‌هـای اسـلامی برای آن دسـته از زائران تحصیل‌کرده که خواهان توسعه دانش دینی خود هستند، در اختیار گذاشته می‌شود.

ص: ۵۳

۱۹- بـا توجه به ضـرورت تلطیف فضـای فرهنگی و رعـایت سـلایق و ذائقه‌هـای مختلف حـج گزاران، لازم است تنوع فعالیت‌هـای فرهنگی هم در قالب و هم در محتوا مورد اهتمام جدی باشد.

۲۰- با توجه به اهمیت تفکر، تـدّبر و تأمل، لازم است فرصت‌های مناسبی با هـدایت و راهنمائی روحانی کاروان برای خلوت کردن زائران با خدای خود و اندیشیدن پیرامون راز و رمز خلقت، بندگی، کمال و ... در اختیار آنان گذاشته شود.

۲۱- شورای فرهنگی کاروان‌هـا، با توجه به تفاوت حضور در مکّه مکّرمه ترتیبی اتخاذ نماینـد که انتخاب روزهای نامگـذاری شـده در موسم با ایام تشریق و زمان انجام مناسک تداخل نکند و در فرصت‌های زیارتی حجاج قرار بگیرد.

۲۲- اجرای برنامه‌هــای فرهنگی مـوسم بر عهــده شـورای فرهنگی کاروان‌هــا می‌باشــد. بــدیهی اسـت انجـام برنامه‌هـای گفتـاری (سخنرانی)، توضیح و راهنمایی مناسک، امور معنوی، زیارات و حوادث تاریخی بر عهده روحانی محترم کاروان‌هاست.

۲۳- بـا تشـکیل مسـتمر جلسـات گروه ارشـاد و تشویق و حمـایت از آن‌ها، زمینه مشارکت فعال آن‌ها در برنامه‌های فرهنگی به ویژه موارد ذیل فراهم آید:

- برگزاری اعیاد و وفیات و مناسبت‌های دینی و ملّی

- با پیگیری و مشارکت گروه ارشاد برای آن دسته از زائرانی که علاقه‌منـد به آشـنایی با اماکن تاریخی صـدر اسـلام از جمله جبل النور، جبل الثور، حدیبیه، شـهدای فخ و ... می‌باشـند، برنامه‌ریزی مسـتقل صورت گیرد. در این موارد هماهنگی با مسـئولان مربوطه الزامی است.

- به منظور حضور پرنشاط زائران در نمازهای جماعت مسـجد الحرام و مسجد النبی ۹ و بهره‌گیری از این فرصت برای انجـام وظیفه در راستای انسجام اسلامی و تقویت اخوت اسلامی، با مشارکت گروه ارشاد، تبیین و توجیه و فرهنگ سازی لازم صورت گیرد.

- برای رعایت قوانین و مقررات کشور میزبان، تدابیر لازم از سوی گروه ارشاد تدوین و پیشنهاد شود.

ص: ۵۴

- رعایت پوشش و حجاب مناسب و مراقبت از رفتارهای اجتماعی و حفظ جایگاه، شأن و منزلت و ارزش والای زائرین ایرانی در بین جامعه بزرگ جهان اسلام به طور مستمر تذکر داده شود.

- برنامه ریزی و تشویق زائران برای مشارکت فعال در مراسمی که از سوی بعثه مقام معظم رهبری تشکیل می گردد و دعوت از شخصیت‌های فکری و فرهنگی بعثه برای حضور و سخنرانی در کاروان مورد اهتمام قرار گیرد.

۲۴- برنامه‌های تنظیمی در طرح جامع فرهنگی حج تمتع ۸۷، مبنای ارزیابی عملکرد فرهنگی کاروان‌ها بوده و میزان اهتمام شوراهای فرهنگی نسبت به اجرایی کردن برنامه‌ها مورد توجه بعثه خواهد بود. از این رو گزارش مکتوب اجرای هر برنامه‌با تأیید روحانی و مدیر کاروان به دفتر معاونت آموزش و پژوهش بعثه در ایران و در مکه و مدینه ارائه شود و چنانچه به هر دلیل موفق به اجرای برنامه نشده‌اید، دلایل آن را کتباً اعلام فرمایید.

۲۵- از برگزاری برنامه‌هایی که در شورای فرهنگی هر کاروان به تصویب رسیده ولی در طرح جامع فرهنگی ذکر نشده، گزارشی تهیه و به دفتر معاونت آموزش و پژوهش در ایران و در مکه و مدینه ارائه نمائید.

۲۶- با اعتماد و احترامی که بعثه مقام معظم رهبری به کلیه اعضای محترم شوراهای فرهنگی و سایر مجریان برنامه‌های فرهنگی دارد، محور ارزیابی فعالیت‌ها بر پایه روش «خود ارزیابی» می‌باشد که بر این اساس اعضای محترم شوراهای فرهنگی، نظر خود را نسبت به نحوه و کیفیت اجرای هریک از برنامه‌ها از طریق فرم‌های ارزشیابی که در اختیار شوراها گذاشته می‌شود، اظهار می‌دارند. بدیهی است برآیند نظرات ارائه شده، مبنای داوری نسبت به نحوه ارزیابی برنامه‌ها بوده و در اصلاح و بهبود برنامه‌های سال‌های آینده مبنای عمل قرار می گیرد.

۲۷- از آنجا که حج، تمرین زندگی دیندارانه و الهی است، فراهم آوردن زمینه بقاء و استمرار دست آوردهای معنوی حج امری ضروری است. حفظ ارتباط صمیمی و برادرانه بین عموم زائران و اعضای شوراها بعد از موسم حج به عنوان راهکار

ص: ۵۵

استمرار دست‌آوردها لازم است. از این رو شوراها با مشورت و همفکری، راهکارهای تعامل مستمر اعضای کاروان را پس از پایان موسم بویژه ازطریق تشکیل گروه‌ارشاد و جلسات عمومی زائران در ایران شناسایی و اجرائی کنند.

۲۸- به منظور ثبت و ضبط حالات و رخدادهای معنوی سفر حج و زیارت، شوراهای فرهنگی تمهیدات لازم برای تشویق زائران به سفرنامه نویسی و خاطره نویسی را فراهم نمایند.

۲۹- در رابطه با ایراد سخنرانی از سوی روحانی و معین محترم کاروان که از ضروریات هر کاروان است و به طور مرتب در مواقع و زمانهای مختلف قبل و حین سفر انجام می‌شود، لازم است این نکته مورد توجه قرار گیرد که با توجه به وجود طیف‌های مختلف در بین زائران، سخنرانی‌ها به تفکیک و با توجه به مخاطبان (جوانان، تحصیلکردگان، بانوان و عموم) ایراد شود.

۳۰- با توجه به ناکافی بودن سخنرانی در تأمین نیاز معرفتی زائران تحصیل کرده و درگیری ذهنی آنان با سؤالات، ابهامات و احیاناً شبهات، لازم است روحانی کاروان جلسات گفت وگو و پرسش وپاسخ را ویژه آنان برگزار نماید و درصورت امکان از حضور چهره‌های علمی کاروان استفاده شود. لازم است تدبیری اندیشیده شود که اینگونه جلسات، خاصّ زائران تحصیل کرده و اهل مطالعه باشد.

۳۱- با توجه به نیازهای معرفتی خاص بانوان و ضرورت سرمشق گیری و اقتدا به الگوهای اصیل زن مسلمان، فرصت‌های مستقلی برای تشکیل جلسه و ارائه سخنرانی برای بانوان در نظر گرفته شود. دراین برنامه‌ها نقش بانوان محترمه معینه کاروان تأثیرگذارتر است. لازم است در این سخنرانی‌ها چهار نکته مورد توجه قرار گیرد:

اول: بیان راه‌های تقرب بانوان به خدا با عنایت به مضامین روایات شریفه. معرفی بانوان مقرّب و زنان نامدار صدر اسلام نیز مورد توجه قرار گیرد، خصوصاً آن دسته از بانوان بزرگوار که مراقد شریفه آنان درمکه و مدینه قرار دارد.

ص: ۵۶

دوم: لزوم اجتناب از رفتارهای افراطی و تفریطی و توأم با خرافات و حرکت‌های ناشایستی که برخی انجام می‌دهند (از قبیل دخیل بستن و ...) برای بانوان زائر تبیین شود.

سوم: رعایت شئونات اسلامی خصوصاً حجاب، وقار و وزانت دراماکن و معابر عمومی از جمله در گفتگو و معامله با اجانب تذکر داده شود.

چهارم: در آستانه بازگشت به ایران، نقش همسران و مادران در اصلاح و تربیت فرزندان وسلامت خانواده و جامعه، توسط روحانی و معینه کاروان برای بانوان تشریح و تبیین شود.

۳۲- برنامه‌های موسم حج برای ۱۶ روز در نظر گرفته شده، تهیه روزهای اقامت زائران در مکه و مدینه برای اجرای برنامه‌های مناسبت‌های اسلامی- ملّی (که برنامه آن پیوست می‌باشد) و نیز انجام زیارت‌های دوره در نظر گرفته شده است. بدیهی است انجام مناسک حج (عمره تمتع و حج تمتع) زمان اختصاصی خود را دارد و انجام برنامه‌های فرهنگی توصیه نمی‌شود.

در پایان یادآوری می‌شود میزان اجرای برنامه‌های فرهنگی هم به لحاظ کمی و هم کیفی، تشکیل منظم جلسات شوراها و گروه‌های ارشاد، ارسال به موقع صورت جلسات و گزارش فعالیت‌ها مبنای ارزیابی عملکرد روحانیون گرامی، مدیران محترم، شوراهای فرهنگی و گروه‌های ارشاد می‌باشد.

ص: ۵۷

دفتر سوم

برنامه فرهنگی مناسبتهای دینی ملّی مقارن حج تمتع ۱۳۸۷

برنامه‌های فرهنگی مناسبت‌های دینی- ملّی مقارن موسم حج تمتع ۸۷

مقدمه:

بـا عنـایت به عشق و علاقه و انگیزه زائران بیت الله الحرام به انجـام هرچه بهتر فریضه حـج و بـا توجه به آمـادگی آنان برای آگاهی هرچه بیشتر از اسـرار اعمال حج و بهره‌گیری کافی از ذخایر معنوی آن، لازم است در موقعیت‌های مناسب برنامه‌هایی در حد امکان برای تعمیق معرفت و فراهم آوردن زمینه بهره‌برداری هرچه بیشتر معنوی به اجرا در آیـد علاوه بر این، همه سـاله ایـام اقامت حجاج بیت الله الحرام در سـرزمین وحی، بـا سـالگرد مناسـبت‌های متعـدد دینی و ملّی مقـارن اسـت، کـه بـه منظـور تعظیـم شـعائر الهی و بزرگداشت ارزشهای اسلامی- ملّی، در تمامی کاروان‌ها برنامه‌هایی اجرا می‌شود.

معاونت آموزش و پژوهش حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت به منظور بهره‌گیری کامل از فرصت‌مناسبت‌های مقارن، در معرفت یابی و توشه انـدوزی زنـدگی معنوی و انتقال برنامه‌ها و تجارب ارزنـده به کاروان‌ها و تعمیم برنامه‌ها به کلیه کاروان‌ها، اقدام به تدوین برنامه‌فرهنگی مناسبت‌های موسم نموده که جهت اجرا در اختیار شورای محترم فرهنگی کاروان‌ها قرار می‌گیرد.

الف: اهداف

۱. تقویت و تعمیق معرفت دینی و توسعه رفتارهای اسلامی زائران.

۲. ایجاد زمینه برای بهره‌وری بیشتر معنوی زائران از اعمال و مناسک حج.

۳. تعظیم شعائر الهی و پاسداشت شخصیت‌ها و وقایع مهم اسلامی.

ب: اصول و سیاست‌های حاکم بر برنامه

ص: ۵۸

۱. رعایت انسجام، وحدت هدف و هم افزایی در تعریف برنامه‌ها و فعالیت‌ها.

۲. رعایت مقتضیات زمانی و مکانی با توجه به دغدغه‌های ذهنی- فکری زائران نسبت به انجام اعمال حج و زیارت و نیز حساسیت‌های مذهبی مطرح در مکه و مدینه.

۳. پرهیز از افراط و تفریط در تعظیم شعائر الهی.

۴. پرهیز از سطحی نگری و شعار زدگی و توجه به معرفت افزایی و الگودهی رفتاری.

۵. مقابله با رواج بدعت‌ها، خرافات و رفتارهای موهن.

۶. رعایت اصول و سیاست‌های حاکم بر برنامه‌های فرهنگی حج، عمره و زیارات.

ج: مناسبت‌ها

– مناسبت‌های شمسی

۱- دهم آبان، سالروز شهادت آیت الله قاضی طباطبایی اولین شهید محراب در سال ۱۳۵۸.

۲- سیزدهم آبان، سالروز تسخیر لانه جاسوسی آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام در سال ۱۳۵۸، روز ملّی مبارزه با استکبار جهانی و روز دانش‌آموز.

۳- بیست و چهارم آبان، روز کتاب و کتاب‌خوانی.

۴- پنجم آذر، روز بسیج (تشکیل بسیج به فرمان امام خمینی (قدس سره) درسال ۱۳۵۸ ه. ش).

۵- دهم آذر، سالروز شهادت آیت‌الله سید حسن مدرس در سال ۱۳۱۶ ه. ش و روز مجلس.

۶- شانزدهم آذر، روز دانشجو.

۷- بیستم آذر، سالروز شهادت شهید محراب آیت‌الله دستغیب در سال ۱۳۶۰ ه. ش به دست منافقین.

۸- بیست و هفتم آذر، سالروز شهادت شهید آیت‌الله مفتح در سال ۱۳۵۸ ه. ش، روز وحدت حوزه و دانشگاه.

ص: ۵۹

۹- چهارم دی، روز میلاد حضرت مسیح (ع) و روز خانواده.

- مناسبت‌های قمری

۱- اول تا هفتم ذی القعده، هفته حج.

۲- اول ذی‌القعده، ولادت حضرت معصومه (س) در سال ۱۷۳ ه. ق.

۳- یازدهم ذی‌القعده، سالروز ولادت باسعادت حضرت امام رضا (ع) در سال ۱۴۸ ه. ق.

۴- آخر ماه ذی‌القعده، سالروز شهادت امام محمد تقی حضرت جواد الائمه (ع) در سال ۲۲۰ ه. ق.

۵- اول ذی‌الحجه، سالروز ازدواج امیرالمؤمنین (ع) و حضرت زهرا (س) سال ۲ ه. ق.

۶- ششم ذی‌الحجه، سالروز شهادت جمعی از زائران ایرانی بیت الله الحرام در سال ۱۳۶۶ ه. ش.

۷- هفتم ذی الحجه، سالروز شهادت حضرت امام محمد باقر (ع).

۸- نهم ذی‌الحجه، روز عرفه.

۹- دهم ذی‌الحجه، روز عید سعید قربان.

۱۰- پانزدهم ذی‌الحجه، ولادت باسعادت حضرت امام هادی (ع) در سال ۲۱۳ ه. ق.

۱۱- هجدهم ذی‌الحجه، عید سعید غدیرخم.

۱۲- بیست و چهارم ذی‌الحجه، سالروز مباهله پیامبراکرم (ص) با مسیحیان نجران در سال ۱۰ ه. ق.

علاوه بر مناسبت‌های فوق لازم است روزهای زیر هم برای برنامه‌سازی فرهنگی در نظر گرفته شود:

۱. یک روز (ترجیحاً روز حرکت به میقات برای احرام) برای جلب توجه زائران به ورود به حریم و ضیافت الهی.

۲. روز عرفه.

۳. روز عید قربان یا روز ۱۱ ذیحجه.

د: جدول تفصیلی برنامه‌های فرهنگی مناسبت‌ها- حج تمتع ۸۷-

یاد آوری: برنامه‌های فرهنگی برای مناسبت‌های مهمتر پیش بینی شده است.

ص: ۶۰

جدول تفصیلی برنامه های فرهنگی مناسبت‌ها- حج تمتع سال ۸۷

ردیف مناسبت

هفته حج زمان عنوان برنامه مجری شرح

۱

هفته حج اول تا هفتم ذی القعده--- روحانی و مدیر کاروان هر ساله هفته اول ذی القعده به عنوان هفته حج نامیده شده و برنامه‌های مختلفی در راستای توجه عمومی به حج، فرهنگ سازی معنوی با بهره گیری از ظرفیت حج برگزار می‌شود. روحانیون و مدیران محترم کاروان‌ها برابر برنامه‌های اعلامی هر ساله اقدام نمایند.

۲

ولادت امام رضا (ع) ۱۱ ذی‌القعده هشتمین رحمت مدیرکاروان با همکاری شورای فرهنگی با برپایی مراسم جشن و اجرای: ۱- سخنرانی روحانی کاروان یا روحانی مدعو از بعثه یا سایر کاروان‌ها پیرامون سیره اخلاقی- اجتماعی امام رضا ۲ ۷- مداحی توسط یکی از زائران آشنا به مداحی ۳- برگزاری مسابقه کتبی در بین زائران با اهدای جایزه. متن سؤالات مسابقه توسط معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری در اختیار گذاشته می‌شود. در صورت کثرت زائران کم سواد یا بی‌سواد مسابقه به صورت شفاهی برگزار شود.

۳ روز بسیج ۵ آذر ماه پاکبازی مدیرکاروان با همکاری شورای فرهنگی مراسم بزرگداشت این روز به پاس قدردانی از رشادت‌ها، شهامت‌ها و ایثارگری‌های بسیجیان سلحشور و غیور در پاسداری از مرزهای شرف و حیثیت ایران اسلامی برپا شود و در طی آن برنامه‌های زیر اجرا شود: ۱- آراستن محل استقرار کاروان به عکس‌ها و تمثالهایی از شهدای کاروان ۲- تقدیر و تجلیل و اهدای لوح سپاس به خانواده‌های ایثار گران حاضر در کاروان ۳- انجام سخنرانی روحانی کاروان پیرامون وظایف و مسئولیت‌های همگانی در برابر دست‌آوردهای هشت سال دفاع مقدس ۴- در صورت امکان پخش فیلم صحنه‌هایی از رشادت‌های بسیجیان در جبهه‌های نبرد.

ص: ۶۱

۴ شهادت امام جواد (ع) ۲۹ ذی‌القعده نهمین رحمت روحانی کاروان با همکاری شورای فرهنگی با برپایی مراسم سوگواری به این مناسبت برنامه‌های زیر اجرا شود: ا- سخنرانی روحانی کاروان یا روحانی مدعو از بعثه یا سایر کاروان‌ها پیرامون سیره اخلاقی- اجتماعی امام جواد (ع) و نقش آن حضرت در تقویت و تحکیم پایه‌های اسلام ۲- ذکر مصیبت توسط یکی از زائران آشنا به مرثیه خوانی.

۵ سالروز ازدواج امام علی و حضرت زهرا ۸ اول ذی‌الحجه پیوند آسمانی مدیرکاروان با همکاری شورای فرهنگی دراین روز ضمن برپایی مراسم جشن، برنامه‌های زیر اجرا شود: ۱- مدیحه سرایی در وصف امام علی ۷ و حضرت زهرا ۲ ۳- تقدیر از زوجهای جوان کاروان ۳- برگزاری مسابقه شفاهی واهدای جوایز.

۶ شهادت شهید آیت‌الله مدرس (قدس سره) ۱۰ آذر روز مجلس روز بیداری مدیرکاروان با همکاری شورای فرهنگی به منظور ارتقای بینش سیاسی زائران نسبت به تاریخ سیاسی کشور و عطف توجه به مبارزات اسلامی سده معاصر برای برپایی نظام اسلامی، بابرپایی مراسم بزرگداشتی به مناسبت سالروز شهادت شهید مدرس (که از معدود چهره‌های سیاسی و مبارزاتی مورد تأیید امام/ بود) برنامه‌های زیر اجرا شود: ۱- سخنرانی پیرامون مسایل اساسی تاریخ سیاسی معاصر توسط روحانی کاروان یا هر شخصیت مطلع نسبت به تاریخ سیاسی معاصر ۲- برگزاری مسابقه به صورت کتبی برای عموم علاقمندان (متن سؤالات توسط معاونت آموزش و پژوهش بعثه در اختیار گذاشته می‌شود).

۷ شهادت امام محمدباقر (ع) ۷ ذی‌الحجه پنجمین رحمت روحانی کاروان با همکاری شورای فرهنگی

مراسم سوگواری برگزار و مشابه برنامه ردیف ۳ عمل شود.

۸ روز عرفه ۹ ذی‌الحجه دریچه‌های معرفت روحانی کاروان با همکاری شورای فرهنگی در این روز قبل از حضور زائران در مراسم با شکوه تلاوت دعای عرفه، لازم است روحانی کاروان جهت آماده سازی روحی- معنوی هر چه بیشتر زائران ضمن بیان اهمیت و جایگاه نیایش در صعود به قله‌های کمال و سعادت، شأن و اهمیت روز عرفه و صحرای عرفات را یاد آور شود و فرازهایی از دعای عرفه را توضیح دهد.

ص: ۶۲

۹ عید قربان ۱۰ ذی‌الحجه خود سازی روحانی کاروان با همکاری شورای فرهنگی با برپایی مراسم جشن در محل چادر کاروان، روحانی محترم نسبت به حفظ دستاوردهای معنوی حج یادآوری‌های اخلاقی معنوی و تربیتی لازم را به زائران محترم بنماید.

۱۰ ایام تشریق ۱۱ یا ۱۲ ذی‌الحجه آرزوی وصل روحانی کاروان با همکاری شورای فرهنگی با توجه به حضور حجاج محترم در سرزمین منا و بر پایه اسرار عرفانی «منا»، روحانی محترم نسبت به بیان این اسرار وتذکر و توجه اخلاقی- معنوی حفظ ارتباط معنوی با درگاه الهی مباحثی را برای زائران محترم بیان نماید.

۱۱ ولادت امام هادی (ع) ۱۵ ذی‌الحجه دهمین رحمت مدیر کاروان با همکاری شورای فرهنگی

با برپایی مراسم جشنی به این مناسبت برابر ردیف ۱ عمل شود.

۱۲ عید غدیر ۱۸ ذی‌الحجه ریسمان الهی مدیر کاروان با همکاری شورای فرهنگی در این روز ضمن برپایی مراسم جشن برنامه‌های زیر اجرا شود: ۱- مدیحه سرایی توسط یکی از زائران آشنا به مداحی ۲- سخنرانی روحانی کاروان پیرامون جایگاه ولایت و امامت در نظام خلقت. ۳- برگزاری مسابقه کتبی برای تحصیل‌کردگان و علاقه‌مندان، (مسابقه توسط معاونت آموزش و پژوهش در اختیار گذاشته می‌شود).

۱۳ روز مباهله ۲۴ ذی‌الحجه حقانیّت روحانی کاروان با همکاری شورای فرهنگی با برپایی مراسم بزرگداشت این روز برنامه زیر اجرا شود: روحانی کاروان نسبت به اصل واقعه، تفسیر آیه مباهله و ویژگی‌ها و برجستگی‌های اسلام نسبت به سایر ادیان، طی یک سخنرانی توضیحات لازم را ارائه نماید.

توصیه می‌شود یک روز از ایام اقامت زائران گرامی در سرزمین وحی (ترجیحاً روز حرکت به سمت میقات برای احرام) به عنوان روز ضیافت الهی در نظر گرفته شود و در آن روز زائران گرامی نسبت به اسرار، معارف و آداب ورود به حرم الهی مطالب لازم را از روحانی محترم استماع نمایند.

ص: ۶۳

دفتر چهارم

برنامه عمل گروه‌های ارشاد

اشاره

مقدمه

پس از گـذشت چنـد دوره از تشـکیل گروه‌های ارشاد در موسم حـج تمتع و با بهره‌گیری از تجارب به دست آمده و همچنین جمع بندی آراء و نظرات فعّالان عرصه فرهنگی حج و زائران علاقمند، معاونت آموزش و پژوهش بعثه مقام معظم رهبری بر آن شد که تا برای موسم حـج تمتع ۸۷ برنـامه جـامعی شامل فعالیت‌ها، راهنمائی‌ها، دسـتور العمل‌ها و سازوکارها به عنوان «برنامه عمل گروه‌های ارشاد» تهیه و تدوین نماید و برای اجرا در اختیار گروه‌های ارشاد کاروان‌ها بگذارد.

بـدیهی است این برنـامه، اولین برنـامه منسـجم و یکپـارچه برای تمامی گروه‌های ارشاد کاروان‌های سراسـر کشور است و از این رو احتمالًا با ضـعف‌ها و کاستی‌هایی همراه خواهد بود که از اعضای محترم شوراهای فرهنگی و گروه‌های ارشاد انتظار داریم با درایت و دقت، ضمن رفع کاستی‌ها، بعثه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) را درجریان نظرات اصلاحی و پیشنهادات خود قرار دهند.

الف: اهداف برنامه

۱- ایجاد وحدت رویه بین گروه‌های ارشاد کاروان‌های سراسر کشور

۲- انسجام بخشی به فعالیت‌های گروه‌ها و اجتناب از سردرگمی در تشخیص وظیفه

ص: ۶۴

ب: شیوه و سازوکار

با توجه به اینکه تعداد اعضای گروه‌های ارشاد شمار زائران کاروان می‌باشد، مناسب است اعضای گروه به عنوان سرگروه زائران تعیین شوند و هر نه نفر از زائران به سرگروهی یکی از اعضای گروه ارشاد، یک «گروه زایر» را تشکیل دهند و برابر برنامه‌ها و دستورالعمل‌های این دفتر فعالیت کنند.

یادآوری

۱- عضویت در گروه‌های زایر برای زائران ناتوان، پیر، بی‌سواد و کم سواد و نیازمند مساعدت الزامی و برای جوانان، تحصیلکردگان و کسانی که قبلًا به حج مشرّف شده‌اند، اختیاری می‌باشد.

۲- در صورت وجود تعداد قابل توجه جوانان در کاروان مناسب است یک گروه مخصوص جوانان با سرگروهی فردی که با علایق و نیازهای جوانان آشنایی دارد، تشکیل شود و برنامه‌های ویژه را دنبال کنند.

۳- درصورت وجود تحصیلکردگان و فرهیختگان در کاروان، تشکیل گروه ویژه برای دنبال کردن برنامه‌های ویژه و مناسب آنان ضرورت دارد.

ص: ۶۵

ج: دستور العمل‌ها

۱- مدیر محترم کاروان به عنوان دبیر شورا فرهنگی، با تأیید روحانی محترم کاروان (رئیس شورا) به تعیین و معرفی اعضای گروه ارشاد (برابر آنچه در دفتر اول درج شده است) اقدام نماید.

۲- جلسات آموزشی و توجیهی پیرامون مسائل مربوط به موسم حج و ایام حضور درمکه و مدینه (برابر آنچه در قسمت راهنمایی‌های این دفتر و کتاب بایدها و نبایدها درج شده) توسط روحانی و مدیر محترم کاروان برای اعضای گروه ارشاد تشکیل شود و گزارش جلسات به معاونت آموزش و پژوهش ارسال گردد.

۳- با عنایت به اینکه اعضای گروه ارشاد به عنوان سرگروه زائران فعالیت خواهند کرد مناسب است کلاسهای ویژه‌ای برای اعضای گروه ارشاد (سرگروه‌ها) توسط روحانی محترم به صورت جداگانه برگزار شود و پس ازآزمون‌های عملی اطمینان بخش اجازه سرگروهی به آنان داده شود.

یادآوری: با توجه به وجود تنوع مقلدین مراجع عظام، مناسب است هماهنگی وانسجام بین سرگروه با اعضای گروه خود به لحاظ مرجعیّت حتی المقدور صورت پذیرد.

۴- با عنایت به همراهی سرگروه‌ها با گروه‌های زایر دراماکن زیارتی، مناسب است جلسه توجیهی مستقل برای آشنایی کافی با اماکن زیارتی و نکات تاریخی مورد نیاز برای سرگروه‌ها پیش از زیارت‌های دوره برگزار شود.

ص: ۶۶

۵- مدیر محترم درجلسات مستقل توجیهی، سرگروه‌ها را نسبت به مقررات کشور عربستان، مسایل بهداشتی و اقامت درهتل‌ها، مسایل بازار و خرید، مسایل حمل و نقل و غذا و ... توجیه نماید.

۶- گروه ارشاد پس از تعیین و معرفی، اولین جلسه خود را زیر نظر روحانی محترم کاروان تشکیل دهد و از بین خود یک نفر را به عنوان دبیر تعیین و معرفی نماید.

۷- برابر دستور العمل مندرج در دفتر اول، حداقل جلسات گروه ارشاد در ایران ماهی یکبار و در موسم هفته‌ای دوبار می‌باشد که دبیر گروه موظف است نسبت به تشکیل آن و ارسال صورتجلسه و مصوبات آن به دفتر شورای فرهنگی در تهران، و در موسم نیز به دفتر شورا در بعثه مکه و مدینه اقدام نماید و گزارش اجرای مصوبات و فعالیت‌ها را نیز ارسال نماید.

۸- اعضای گروه برای هماهنگی و تشریک مساعی در مسایل مختلف ارشادی کاروان، نباید به تشکیل حداقل جلسات بسنده کنند بلکه تا حصول بهترین نتایج، نسبت به انجام مشورت‌ها و اقدامات لازم، اهتمام ورزند.

۹- اعضای گروه ارشاد به عنوان الگوهای فضل، کمال و اخلاق مورد توقع همه زائران می‌باشند و از این رو برخورد صمیمانه، متواضعانه، ناصحانه و خیرخواهانه آنان نسبت به زائران جداً تأکید می‌گردد تا زائران توصیه‌ها و درخواست‌های اعضای گروه را مصلحت خود تلقی کنند و نه فقط واکنش منفی و دفعی نشان ندهند بلکه با روی گشاده و تشکر آمیز از تذکرات استقبال نمایند.

ص: ۶۷

۱۰- بهره گیری از شیوه‌های تشویقی و احترام آمیز و پرهیز از روشهای آمرانه، تحکم آمیز و تند، بهترین نتایج را در ایفای وظیفه مهم ارشاد و امر به معروف و نهی از منکر به دنبال دارد.

۱۱- اعضای محترم گروه ارشاد توجه داشته باشند آنچه را به عنوان تذکر، نصیحت و توصیه خطاب به زائران محترم دارند، خود موارد منع را مرتکب نشوند و موارد امر و توصیه را عامل باشند.

همچنین توجه داشته باشند که همه زائران محترم میهمانان خدای رحمن هستند و از این رو رعایت احترام و تکریم و پرهیز از تحقیر و سرزنش شرط لازم در ارشاد است.

۱۲- گروه ارشاد از نظر تشکیلاتی زیر نظر شورای فرهنگی کاروان است، لذا نظارت دایمی روحانی و مدیر محترم کاروان به عنوان رئیس ودبیر شورای فرهنگی لازم و ضروری است.

ص: ۶۸

د: برنامه‌ها

اهم برنامه‌های پیش‌بینی شده برای گروه‌های ارشاد به شرح زیر است «(۱)»:

ردیف عنوان برنامه موضوع برنامه شرح

۱ بنیان مرصوص شرکت در نماز جماعت شرکت زائران ایرانی در نمازهای جماعت حرمین شریفین علاوه بر اینکه توصیه مؤکد اهل بیت (علیهم السلام) است، تجلّی بخش شکوه و عظمت امّت اسلامی و کمک شایان در بهم پیوستگی، انسجام و وحدت بین مذاهب و ملل اسلامی است.

سرگروه‌های محترم براین وظیفه تأکید داشته باشند که در همه نمازهای واجب به همراه گروه خود در نمازهای جماعت حرمین شریفین در مکّه و مدینه شرکت داشته باشند و با روش‌های ارشادی مانع از انجام سایر امور (مانند خرید) در وقت‌های نماز بشوند.

۱- ۱. یاد آوری می‌شود معاونت آموزش و پژوهش از برنامه‌ها و فعالیت‌های ابتکاری و تأثیر گذار که در راستای اهداف گروه‌های ارشاد، پیشنهاد و ارایه شود، استقبال می‌کند. همه علاقمندان خصوصاً اعضای محترم گروه‌های ارشاد می‌توانند با ارسال نظرات و طرح‌های پیشنهادی خود به دفتر شوراهای فرهنگی در تهران و دفاتر بعثه مقام معظم رهبری در مکّه و مدینه درغنی بخشی برنامه‌های گروه‌های ارشاد سهیم باشند. معاونت آموزش و پژوهش طرح‌ها و برنامه‌های مطلوب و قابل اجرا را به نام پیشنهاددهندگان در برنامه‌های آتی مورد استفاده قرار خواهد داد. بدیهی است ایفای نقش فعال در این زمینه از جمله ملاک‌های ارزیابی و انتخاب گروه‌های برتر خواهد بود.

ص: ۶۹

۲ احسـان و تعـاون کمـک به زائران ناتوان سر گروه‌های محترم با برنامه‌ریزی و تقسیم کار و با تشویق و ایجاد انگیزه در بین زائران جوان و توانا، برای هر یک از زائران کهنسال، ضعیف و ناتوان، بیمار، کم سواد و نیازمنـد راهنمایی و کمک، «حامی» تعیین نمایند. «حـامی» های زائران توجه داشته باشند که در این سرزمین سراسر خیرو برکت، برکات مضاعفی بر آنان نازل می‌شود. «حامی» در همه اموری که زائران نیازمنـد، به کمـک ایشـان نیـاز دارنـد ایفـای نقش می‌کنـد. همراهی درانجام مناسک، همراهی در بازدیـد از امـاکن مقـدسه، جلوگیری از گم شـدن آنـان در راه و ازدحـام جمعیّت، همراهی در بـازارو ... از جمله موارد احسـان و تعـاون افراد توانمند نسبت به ضعفاست.

۳ تواصـی همیـاری معنوی بـا عنـایت به اینکه فرصت حـج، بهترین فرصت خود سـازی است، و از آنجا که مؤمن آینه مؤمن است و قرآن کریم مؤمنین را به توصـیه متقابـل نسبت به امور خیر و صـلاح دعوت و تشویق نموده است؛ سر گروه‌های محترم ترتیبی اتّخاذ نماینـد تا زائران در یک فضای کاملًا دوسـتانه و صـمیمانه یکـدیگر را نسبت به رفع اشـکالات اخلاقی- رفتاری توصـیه و راهنمایی کننـد، تا از این طریق، اثرسازنـده این ایام به طور فزاینده‌ای، نصـیب همگان شود و ناهنجاری‌های رفتاری از زائران ایرانی در هیچ‌جا مشاهده نشود.

۴ ارادت زیارت‌های دسـته جمعی یکی از برنامه‌های ثابت کاروان‌ها در موسم حـج و ایام حضور در مکّه و مدینه، انجام زیارت‌های دوره‌ای از اماکن زیارتی است. انجام این کار در قالب گروه‌های ده نفره زائران با سر گروهی عضو محترم گروه ارشاد، سازماندهی روان تر و منسجم و در عین حال پر بهره‌تری را رقم می‌زند.

۵ دیـدار بازدیدهای دسـته جمعی بازدید از مراکز، اماکن مقدسه و محل‌های تاریخی در برنامه کاروان‌هاست و برابر آنچه در شـرح بند ۴ گذشت، انجام بازدیدها در قالب گروه‌های کوچکتر ده نفره، استفاده از زمان را برای زایر مناسب‌تر و سازماندهی و انسجام را برای مدیران (مدیر و روحانی) ممکن‌تر و ساده‌تر می‌سازد.

ص: ۷۰

۶ بصیرت بازدیدهای ویژه برای آن دسته از زائران جوان، تحصیلکرده و علاقمند که مایلند مسایل و اطلاعات بیشتری از سرزمین وحی و شرایط و اوضاع و احوال عربستان در اختیار داشته باشند، گروه‌های ویژه می‌توانند شکل گیرد و برنامه بازدید از موزه‌ها، نمایشگاه‌ها، مراکز علمی- پژوهشی و فرهنگی، کتابخانه‌ها و اماکن تاریخی که در برنامه زیارت‌های دوره گنجانده نمی‌شود، طراحی و اجرا شود.

۷ مراقبت معنوی انجام برنامه‌های معنوی عبادی با توجه به علاقه و انگیزه شدید زائران برای انجام اعمال معنوی- عبادی در موسم، سرگروه‌های محترم، متناسب با توانایی و آمادگی زائران برنامه‌های مختلف ذکر، قرائت قرآن کریم، قرائت ادعیه و مناجات‌ها، ختم صلوات، ختم دسته جمعی قرآن و ... را طراحی و اجرا نمایند. همچنین همراهی و حضور جمعی در مراسم دعای کمیل بعثه و دعای عرفه در عرفات از جمله برنامه‌هاست.

۸ برادری دید و بازدید سرگروه‌های محترم به منظور ایجاد انس و الفت بین زائران می‌توانند در ایام حضور در ایران و حتی در ایام موسم برنامه دید و بازدید بین زائران گروه را ترتیب دهند و برای حفظ انس و الفت و اخوت دینی بوجود آمده این برنامه را پس از موسم و مراجعت به ایران نیز دنبال کنند و به صورت دوره‌ای هر بار جلسه انسی بدون تحمیل هزینه سنگین به میزبان در منزل یکی از زائران برگزار نمایند.

۹ ارشاد راهنمایی‌های لازم وظیفه اصلی سرگروه‌های محترم (اعضای گروه ارشاد) راهنمایی، ارشاد و تذکر زائران نسبت به نحوه حضور در عربستان، رعایت مقررات، تذکرات اجتماعی- اخلاقی، رفتاری و ... می‌باشد که به دلیل اهمیت و گستردگی این موارد، در بند مستقلی به آنها پرداخته می‌شود (رجوع کنید به ردیف ه.

ص: ۷۱

ه: راهنمایی‌ها

از آنجا که یکی از وظایف اصلی گروه های ارشاد، نظارت بر رفتار اجتماعی زائران و ارشاد و راهنمایی آنان در طول سفر می باشد، در اینجا به بعضی از آسیب‌ها و نابهنجاری‌های رفتاری که باید مورد مراقبت ویژه قرار گرفته و راهنمایی‌های لازم جهت عدم ارتکاب آن‌ها صورت گیرد، اشاره می‌شود:

ه- الف) فرودگاه جدّه و مدینه

۱- حمل مواد مخدر هر چند کم، در عربستان جرم به حساب می‌آید، و همراه داشتن آن علاوه بر خدشه‌دار ساختن حیثیت زائران ایرانی، برای اعضای کاروان و مسؤولان ایرانی نیز در فرودگاه مشکل‌آفرین بوده، در عربستان مجازات سنگینی در پی خواهد داشت. بیان این نکته ضروری است که زائران و وسایل همراه آنان نیز توسط مأموران سعودی در فرودگاه دقیقاً کنترل و گاهی به وسیله سگ‌های تربیت‌شده مورد بازرسی قرار می گیرد.

۲- فروش اجناس از قبیل: پسته، زعفران، تسبیح، انگشتر، گز و ... به ویژه توسط بانوان.

ه- ب) در بقیع و اطراف آن

۱- تجمع جلو بقیع به هنگام نماز جماعت.

۲- خواندن روضه‌های حساسیت برانگیز توأم با حرکات ناموزون و احیاناً با صدای بلند.

۳- نماز خواندن در جلو و داخل بقیع.

۴- نوحه خوانی و سینه زنی.

ص: ۷۲

۵- خواندن دعای توسل و زیارت عاشورا به صورت دسته جمعی و باصدای بلند جلو بقیع و دیگر اماکن‌زیارتی.

۶- روشن کردن شمع و انداختن سفره‌های نذری.

۷- بستن دخیل به شبکه‌های بقیع به وسیله پارچه، نخ، قفل و امثال آن.

۸- برداشتن خاک و سنگ و گندم.

۹- انداختن عریضه، پول، لباس، پارچه، شمع و ... روی قبور.

۱۰- فیلمبرداری و گرفتن عکس داخل بقیع.

۱۱- مالیدن پارچه‌های کفنی و غیره به شبکه‌های اطراف جهت تبرک.

۱۲- سد معبر جلو بقیع و ایجاد مزاحمت برای دیگران.

۱۳- سیگار کشیدن در بقیع و دیگر اماکن عمومی.

ه- ج) مسجدالنبی (صلی الله علیه وآله) و اطراف آن

۱- بوسیدن ضریح و درهای حرم مطهر.

۲- گذاشتن مهر و چوب و کاغذ.

۳- عبور از جلو نمازگزاران، به خصوص هنگام نماز جماعت.

۴- گرفتن قرآن و کفش در یک دست.

۵- عبور از روی قرآن و قفسه‌های قرآنی.

ص: ۷۳

۶- بردن قرآن از مسجد جهت تلاوت به محل سکونت.

۷- بهم‌زدن صفوف نماز جماعت و اصرار بر عبور از میان جمعیت.

۸- خواندن نماز نافله و قرائت قرآن هنگام خطبه‌های نماز جمعه.

۹- صحبت کردن هنگام اذان و ایراد خطبه‌های نماز جمعه.

۱۰- ترک مسجد در آستانه اقامه نماز جماعت.

۱۱- خواندن زیارت و فرستادن صلوات با صدای بلند.

۱۲- یکدیگر را با صدای بلند صدا کردن.

۱۳- خواندن نماز فرادی همزمان با نماز جماعت.

۱۴- پشت به ضریح پیامبر (صلی الله علیه وآله) نشستن.

۱۵- دست بسته‌نماز خواندن وگفتن «آمین» در نماز.

۱۶- بلند گفتن ذکر رکوع و سجود.

۱۷- زودتر از امام جماعت به رکوع و سجود رفتن.

۱۸- شرکت نکردن در نماز میت و ترک مسجد در آن لحظه.

۱۹- روشن گذاشتن تلفن همراه و خاموش نکردن آن به هنگام نماز.

ص: ۷۴

ه- د) مسجدالحرام

۱- نازك بودن لباس احرام بانوان و نمایان بودن بدن در حین طواف.

۲- بردن نام ائمه (علیهم السلام) با صدای بلند در طواف.

۳- به منظور رسیدن مقابل حجرالأسود، برخلاف مسیر طواف کنندگان رفتن.

۴- نماز خواندن در مسیر طواف کنندگان و ایجاد مزاحمت برای دیگران.

۵- بوسیدن مقام ابراهیم.

۶- کندن نخ از پرده کعبه.

۷- عبور خانم‌ها از میان صفوف نمازگزاران، به ویژه در آستانه اقامه جماعت به جهت فشرده بودن صفوف.

۷- آزار رساندن به دیگران به منظور استلام حجرالأسود.

۸- پشت به کعبه نشستن.

۹- سایر موارد یادشده در مسجدالنبی (صلی الله علیه وآله)

ه- ه-) موارد فرهنگی و اجتماعی

۱- حضور با لباس نامناسب در اماکن عمومی.

۲- بدحجابی و پوشیدن جورابهای نازك.

۳- تجمع در جلو ساختمانهای محل اسکان در اوقات نماز.

ص: ۷۵

۴- ریختن آشغال و زباله در معابر عمومی.

۵- وضو گرفتن از منبع‌های آب آشامیدنی، به خصوص داخل مسجدالحرام و مسجدالنبی (صلی الله علیه وآله).

۶- نوشتن نام و نام خانوادگی مشابه با نام خدا و معصومان (علیهم السلام) روی دمپایی و کفش.

۷- ایجاد مزاحمت در اوقات استراحت دیگران.

۸- عدم حضور به موقع برای سوار شدن به اتوبوس، خوردن غذا و در نتیجه معطل ساختن دیگران.

۹- رعایت نکردن بهداشت و ایجاد ناراحتی برای خود و دیگران.

ه- و) موارد مربوط به بازار و خرید

۱- چانه زدن‌های حقارت آمیز.

۲- حمل بارهای حجیم و سنگین توسط افراد.

۳- مراجعت به محل اسکان در اوقات نماز از حرمین شریفین.

۴- تجمع جلو مغازه‌ها هنگام نماز.

۵- بازگرداندن کالای خریداری شده به دلیل عدم دقت در هنگام خرید.

لازم به تذکراست گرچه برخی از موارد یاد شده، خود به‌خود اشکالی ندارد، لیکن به دلیل برانگیختن حساسیت پیروان سایر مذاهب و پیامدهای نامطلوب آن و برای رعایت مصلحت مهم‌تر باید از آنها احترازنمود.

باز بودن در بقیع، و رفت و آمد همه مسلمانان برای زیارت قبور اولیای دین و کم شدن غربت ائمه هدی از مصالح مهمتری است که به‌خاطر آن پرهیز از برخی مسائل دشوار نخواهد بود.

ص: ۷۶

و: توصیه‌ها

با عنایت به نتایج استخراج شده از نظرسنجی موسم حج ۸۵ و ۸۶، رعایت نکات، توصیه‌ها و برنامه‌های ذیل در جهت بهبود هرچه بیشتر مراسم حج سال ۸۷ و کاهش آسیب‌ها و نارسایی‌ها و افزایش ضریب رضایت‌مندی زائران اکیداً توصیه می‌شود. مشارکت متعهدانه گروه‌های ارشاد در ارتقای کیفی این سفر معنوی مورد توجه مسؤولین بعثه مقام معظم رهبری (مدظله) خواهد بود. بدیهی است شوراهای محترم فرهنگی گزارش اقدامات انجام شده توسط گروه‌های ارشاد را در این رابطه به دفتر معاونت آموزش و پژوهش در مکه و مدینه ارائه خواهند نمود.

۱- گروه‌های ارشاد کاروان‌ها، زائران محترم را به نماز جماعت، خلوص و خشوع در عبادات و بهره گیری از فرصت محدود و کوتاه ایام حج برای کسب معنویت هرچه بیشتر و سعی در تقرب الهی راهنمایی نموده وتذکرات لازم را ارائه نماید.

۲- با توجه به وجود افراد کم‌سواد و بی‌سواد در کاروان، شوراهای فرهنگی، زائران تحصیل کرده و باسواد را نسبت به وظیفه ایمانی نسبت به آنان متوجه سازند و با تشویق و تحریض، از آنان در راهنمایی وهدایت زائران کم‌سواد و بی‌سواد بهره گیرند.

۳- با توجه به گزارش‌های واصله در زمینه عدم رعایت شئونات اسلامی از سوی برخی بانوان، گروه‌های ارشاد با بهره گیری از بانوان محترم تحصیل کرده، برنامه‌ای را برای نظارت بیشتر بر این مهم پیش‌بینی و پی گیری نمایند.

۴- آموزش اصول، مقررات و آداب زندگی اجتماعی به زائران قبل از اعزام و تذکرات ناصحانه و دوستانه در طول سفر از ضرورت‌های قطعی هر سفر و خصوصاً سفر معنوی حج است و برنامه‌ریزی و اجرای صحیح پیرامون آن حتماً باید صورت گیرد.

ص: ۷۷

۵- اخلاق معاشرت و پرهیز از خودخواهی، تک‌روی، عدم رعایت بهداشت جمعی، تجاوز به حقوق اجتماعی همسفران، فقدان حس همکاری و تعاون، بی‌نظمی و ... مرتباً در برنامه تذکرات اخلاقی پی گیری شود.

۶- پرهیز از رفتارها و گفتارهای تفرقه‌افکنانه و توجه به ضرورت اخوت و برادری و وحدت و همدلی بین تمامی مسلمین و مؤمنین که به عنوان نعمت الهی شناخته شده، به عنوان یک وظیفه عمومی معرفی وتذکر داده شود و گروه‌های ارشاد مراقب رفتارهای احساسی در اماکن مقدسه، خصوصاً در بقیع باشند.

۷- با توجه به این که جمعی از زائران کمتر از محیط هتل‌ها استفاده کرده‌اند، لازم است جلسه توجیهی برای نحوه سکونت و بهره گیری از امکانات هتل‌ها پیش‌بینی شود.

۸- با توجه به گزارش‌های مکرّر از ضرر و زیان زائران محترم در هنگام معامله و خرید، مناسب است جلسه توجیهی با بهره گیری از افراد مجرّب کاروان برای عموم زائران تشکیل شود.

۹- با توجه به گزارش‌های واصله از رفتارهای ناپسند برخی زائران در هنگام خرید و معامله با فروشندگان، خصوصاً رفتارهای برخی از بانوان، برنامه خریدهای گروهی با حضور اعضای گروه‌های ارشاد، حتی‌المقدور پیش‌بینی و اجرا شود. در ضمن تذکر دائمی و عطف توجه به عواقب شخصیتی و معنوی و اخروی این گونه رفتارها، در برنامه گروه‌های ارشاد قرار گیرد.

۱۰- رعایت حال افراد مسن، بیمار و بانوان در جای‌دهی در اطاق‌ها و طبقات هتل‌ها مورد توجه جدی مدیران کاروان‌ها قرار گیرد.

۱۱- تشکیل جلسات ویژه با حضور زائران علاقمند برای بررسی مشکلات فرهنگی و اجرایی و ... کاروان در طول سفر برای کاهش مشکلات، اطلاع‌رسانی صحیح به زائران و افزایش ضریب رضایت‌مندی آنان ضروری است.

۱۲- گروه‌های ارشاد سعی کنند، خود را در معرض ارزیابی و داوری زائران قرار داده و با ارائه فرم‌های نظرخواهی، خود به استقبال داوری آنان بروند.

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم

جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه

ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-IR۹۰ ۵۳-۰۶۰۹به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹